ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 71ον ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 1935. Ἀριθ. 9

ΕΝΔΥΕΣΘΑΙ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ

«Ἂς περιπατήσωμεν εὐσχημόνως ὡς ἐν ἡμέρᾳ· μὴ εἰς συμπόσια καὶ μέθας, μὴ εἰς κοίτας καὶ ἀσελγείας, μὴ εἰς ἔριδα καὶ φθόνον. Ἀλλ' ἐνδύθητε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ μὴ φροντίζετε περὶ τῆς σαρκὸς εἰς τὸ ἐκτελῆτε τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆς.»

(Ῥωμ. ιγ'. 14 καὶ Ἐφεσ. δ'. 22—24).

Ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνατολῆς οὐ μόνον ἐνασμενίζονται εἰς μεταφορικὰς καὶ ἀλληγορικὰς ἐκφράσεις, ἀλλὰ καὶ εὑρίσκουν τὰς μεταφορὰς καὶ ἀλληγορίας ἀπαραιτήτους.

Οὕτω καὶ εἰς τὰς Ἱερὰς Γραφὰς ἡ ἀπόγνωσις παρίσταται ὡς «ἀνάλυσις τῆς καρδίας». Ὁ τρόμος ὡς «λύσις τῶν νεφρῶν». Ἡ δυστροπία «ὡς σκληρότης τοῦ τραχήλου». Ἡ δυσμένεια «ὡς ἀποστροφὴ τοῦ προσώπου». Ἡ οἴησις καὶ τὸ ἀγέρωχον ὡς «ὑπερύψωσις τῆς κεφαλῆς» κλπ. Εἰς τὰς μεταφορὰς δὲ ταύτας καὶ ἀλληγορίας τὰς παρομοιώσεις καὶ τὰς εἰκόνας ὀφείλονται κατὰ μέγαν βαθμὸν αἱ ζωηραὶ ἐντυπώσεις τὰς ὁποίας προξενεῖ ἡ Γραφὴ ἐπὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ ὡς ἄνω ἐδάφιον περιέχει μίαν παραίνεσιν ἐκφραζομένην διὰ παρομοίων μεταφορικῶν ἐκφράσεων ἢ ἀλληγοριῶν. «Ἐνδύθητε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν,» ἤγουν, κάμετε τὴν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σχέσιν σας τόσον στενήν, ὅση εἶναι ἡ τῶν φορεμάτων πρὸς τὸ σῶμα, «καὶ μὴ φροντίζετε περὶ τῆς σαρκός, ὥστε νὰ ἐκτελῆτε τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆς» ἤτοι, ἀπορρίψατε ἀφ' ὑμῶν τὴν παλαιὰν ἁμαρτωλήν σας ζωήν, ἥτις συνίσταται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός. Μᾶς παρέχει δὲ τὰ ἑξῆς πρακτικὰ μαθήματα καὶ συνιστᾷ εἰς ἡμᾶς τὰς ἑξῆς ἐνεργείας:

1) ***Ὅτι πρέπει νὰ ἀποβάλωμεν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον*** μὲ ὅλας τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ συμμορφώμεθα πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ νὰ «μεταμορφώμεθα κατὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ νοὸς ἡμῶν».

Τοῦτο λογικῶς καὶ φυσικῶς προηγεῖται τοῦ ἐνδύσασθαι τὸν Χριστόν, διότι χωρὶς ν' ἀπορρίψῃ τις πρῶτον τὸ παλαιὸν καὶ ῥυπαρὸν ἔνδυμα, ἀδύνατον νὰ ἐνδυθῇ τὸ νέον καὶ καθαρόν. Χωρὶς ν' ἀπεκδυθῇ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον μὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ, ἀδύνατον νὰ ἐγκολπωθῇ καὶ ἐνδυθῇ τὸν Χριστόν. Χωρὶς ν' ἀποβάλῃ τὴν πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἀγάπην αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὰ τοῦ οὐρανοῦ. Ἐὰν μὴ πρῶτον

θεωρήση πάντα ἐπίγειον θησαυρὸν ὡς σκύβαλον, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ προσηλώση τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐράνιον θησαυρόν. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ ἀπεκδυθῇ πάντα ταῦτα, νὰ γυμνωθῇ ἐντελῶς ἀπὸ πᾶν ὅ,τι εἶναι σαρκικὸν καὶ ἁμαρτωλόν, καὶ τότε θέλει εἶσθαι εὔθετος καὶ κατάλληλος νὰ ἐνδυθῇ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ, νὰ ἔλθῃ εἰς στενὴν καὶ ἄμεσον σχέσιν καὶ ἕνωσιν μετ᾽ Αὐτοῦ.

Τὸ ν᾽ ἀπεκδυθῇ τις ὅμως τὸν παλαιόν ἄνθρωπον καὶ νὰ ἐνδυθῇ τὸν νέον, τὸν κατὰ Χριστόν, νὰ μετάσχῃ δὲ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ χαρακτῆρός Του, καὶ νὰ περιπατῇ ἐπὶ τὰ ἴχνη Του, εἶναι ***οὐ μόνον δύσκολον,. ἀλλ᾽ ἀδύνατον*** νὰ ἐπιτευχθῇ δι᾽ ἁπλῶν ἀνθρωπίνων προσπαθειῶν. Τὸ ἀδύνατον ὅμως τοῦτο, ἡ ἀδυναμία αὕτη, δὲν ἔγκειται ἐν αὐτῷ τῷ πράγματι, ἀλλ᾽ ἐν τῇ ἐλλείψει θελήσεως ἢ διαθέσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς πτώσεως δὲν ἀπώλεσε τὴν ***δύναμιν*** τῆς μετανοίας καὶ πίστεως καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὸν Θεόν, διότι τότε οὐδεὶς τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ, οἵτινες ἐκληρονόμησαν παρ᾽ αὐτοῦ τοιαύτην ἐλαττωματικὴν φύσιν, θὰ ἦτο ὑπεύθυνος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀμετανοησίαν του (διὰ πρᾶγμα, πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει τὴν ἐλαχίστην δύναμιν ἢ ἱκανότητα)· ἀλλ᾽ ἀπώλεσε τὴν ***θέλησιν***, τὴν ***διάθεσιν*** πρὸς τοῦτο. Δὲν μετανοεῖ καὶ δὲν ἐπιστρέφει, ὄχι διότι δὲν δύναται, ἀλλὰ ***διότι δὲν θέλει***. Εὐθὺς δ᾽ ἀφοῦ θελήσῃ, ἡ δύναμις πάρεστιν ἐν αὐτῷ.

Πῶς δύναται λ. χ. ὁ ἀρεσκόμενος καὶ ἀγαπῶν νὰ ἦναι σαρκικός, νὰ ἐννοῇ καὶ νὰ ἀρέσκηται καὶ νὰ ζῇ πνευματικῶς; Πῶς δ᾽ ὁ ἀγαπῶν τὸ ψεῦδος, τὴν ἀπάτην, τὴν ἀκαθαρσίαν, ἢ ἄλλην τινὰ γνωστὴν ἁμαρτίαν, δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν τῆς φράσεως, «ἐνδύθητι τὸν Χριστόν,» καὶ νὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ ζήσῃ κατ᾽ Αὐτόν; Τοῦτο ἔχων ὑπ᾽ ὄψει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔλεγε: «Καὶ αὕτη εἶναι ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ οἱ ἄνθρωποι ἠγάπησαν τὸ σκότος μᾶλλον παρὰ τὸ φῶς, διότι τὰ ἔργα αὐτῶν ἦσαν πονηρά.»

Ἐν ὅσῳ ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκει εὐχαρίστησιν ζῶν ἐν οἱαδήποτε γνωστῇ ἁμαρτίᾳ ἢ παραβάσει τῶν ὑπαγορεύσεων τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ τὸ ἀνακουφιστικὸν ῥεῦμα τῆς ἀναμορφωτικῆς καὶ μεταμορφωτικῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. Πρῶτον πρέπει ***ν᾽ ἀνταποκριθῇ ἡ καρδία ἡμῶν εἰς τὴν κλῆσιν τοῦ Θεοῦ*** καὶ τότε ἄρχεται ἡ πρὸς αὐτὸν κοινωνία ἡμῶν. Πρῶτον πρέπει ν᾽ ἀποχωρισθῶμεν, νὰ ἐγκαταλείψωμεν πᾶσαν κοσμικότητα ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ ὁλοψύχως νὰ ποθήσωμεν νὰ γείνωμεν σύμμορφοι τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι, ***ἅγιοι***, διὰ νὰ γείνωμεν ἱκανοὶ νὰ περιβληθῶμεν τὸν Χριστόν.

Ἡ Γραφὴ εἶναι δῶρον ἀνεκτίμητον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν δύναται νὰ πράξῃ ὅ,τι ὁ Χριστός, διότι ἄνευ τῆς παρουσίας καὶ ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ καὶ ἀμέσου προσωπικῆς ἡμῶν μετ᾽ Αὐτοῦ συναφείας καὶ ἑνώσεως, ἡ Γραφὴ θὰ ἦναι εἰς ἡμᾶς νεκρὸν γράμμα. Δυνάμεθα ν᾽ ἀκούωμεν διὰ τῆς ἀκοῆς ἡμῶν περὶ Αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἴδωμεν Αὐτόν, ὁποῖος πράγματι εἶναι.

2) ***Νὰ ἐνδυθῶμεν τὸν Χριστόν***, νὰ ἔλθωμεν δηλ. εἰς τοιαύτην ἄμεσον καὶ στενὴν σχέσιν μετ᾽ Αὐτοῦ, ὥστε νὰ ἤμεθα ***ἓν μετ᾽ Αὐτοῦ***. Τοῦτο δ᾽ ἐπιτυγχάνομεν προσπαθοῦντες, ἀγωνιζόμενοι καθ᾽ ἑκάστην νὰ περιπατῶμεν ἐπὶ τὰ ἴχνη Αὐτοῦ, καὶ ν᾽ ἀναπαράγωμεν εἰς τὴν ζωήν μας τὸν ἅγιον Ἐκείνου χαρακτῆρα, ν᾽ ἀσκώ-

μεθα εἰς τὸ ν' ἀγαπῶμεν πᾶν ὅ,τι γνωρίζομεν ὅτι 'Εκεῖνος ἠγάπα καὶ νὰ μισῶμεν ὅ,τι γνωρίζομεν ὅτι 'Εκεῖνος ἐμίσει, νὰ ζῶμεν δὲ ζωὴν ἁγίαν καὶ χρήσιμον ἐν τῷ κόσμῳ. Νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὴν δόξαν καὶ ἐπέκτασιν τῆς βασιλείας Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ προετοιμαζώμεθα διὰ τὴν αἰωνιότητα.

Ἡ μεταφορικὴ αὕτη ἔκφρασις «***ἐνδύομαι τὸν Χριστὸν***» ἔχει καὶ ἑτέραν σημασίαν, δηλονότι «νὰ εὑρεθῶ ἔχων ***οὐχὶ τὴν ἰδικήν μου δικαιοσύνην,*** τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ἤγουν τὴν ἐκ τῶν ἰδίων μου ἔργων, ἀλλὰ τὴν λευκὴν ἐσθῆτα ***τῆς συγχωρητικῆς Αὐτοῦ δυνάμεως καὶ ἀξιομισθίας***—νὰ εὑρεθῶ ἐνδεδυμένος τὴν δικαιοσύνην ***Αὐτοῦ*** διὰ πίστεως».

Πόσον διδακτικαὶ εἶναι αἱ τελευταῖαι ἐκφράσεις πολλῶν ἐκ τῶν διασήμων εὐσεβῶν Χριστιανῶν! «Ἐγὼ εἶμαι ὁ τελώνης ἐκεῖνος· ἱλασθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ!» ἦσαν αἱ τελευταῖαι λέξεις τοῦ εὐσεβοῦς ἱστορικοῦ Γροτίου. «Ἐγὼ ἥμαρτον ὡς ὁ Πέτρος, ἀλλὰ μετανοῶ καὶ κλαίω ὡς αὐτός!» ἐξεφώνησε ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου του ὁ διάσημος πολιτικὸς ἀνὴρ τῆς 'Αγγλίας Bishop. «Εἰς τὰς χεῖράς σου παραδίδομεν τὸ πνεῦμά μας!» ἀνέκραξαν ἐν τῇ τελευταίᾳ ὥρᾳ των ὁ φιλόσοφος Βάκων καὶ ὁ ποιητὴς Σαιξπῆρος, «ἱλάσθητι ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς.»

Διὰ τῆς μεταφορικῆς ταύτης ἐκφράσεως ὁ Παῦλος διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λέγει εἰς πάντα ἁμαρτωλόν, ναί, εἰς πάντα ἄνθρωπον: Πρέπει νὰ ***μετανοήσῃς*** ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας σου, πρέπει νὰ ***μεταβληθῇς*** ἐντελῶς, ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν, ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ ζωῇ, νὰ ***ἀπεκδυθῇς ἐντελῶς σεαυτὸν καὶ νὰ ἐνδυθῇς τὸν Χριστόν,*** ὥστε 'Εκεῖνος νὰ φαίνεται καὶ οὐχὶ σύ. Ἑπομένως πρέπει ν' ἀποβάλῃς πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. Εἶσαι ἀγέρωχος, ὑπερήφανος, ἀλαζών; Μάθε νὰ ἦσαι ταπεινὸς καὶ πρᾶος. Εἶσαι πλεονέκτης, ἰδιοτελής, ἐγωϊστής; μάθε τὴν αὐταπάρνησιν. Εἶσαι ἀνειλικρινής; προσπάθησον ν' ἀνακαλύψῃς τί εἶναι εἰλικρίνεια καὶ μάθε νὰ πράττῃς αὐτήν. Εἶσαι ἀκάθαρτος; μάθε τὸν μακαρισμὸν τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τὴν καρδίαν, διότι αὐτοὶ θέλουσιν ἰδεῖ τὸν Θεόν.» Ἔχεις πόθον διὰ κέρδη κοσμικά, διὰ κοσμικὰς εὐχαριστήσεις; μάθε νὰ προσηλώνῃς τὴν καρδίαν σου εἰς ὑψηλοτέρας καὶ εὐγενεστέρας εὐχαριστήσεις, εἰς οὐρανίους θησαυρούς. Εἶσαι φθονερός, συκοφάντης, σπερμολόγος, κατάλαλος, καὶ ἀγαπᾷς τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας; προσπάθησον νὰ χαίρῃς εἰς τὰς εὐτυχίας τῶν ἄλλων καὶ νὰ ὁμιλῇς καλῶς διὰ πάντα ἄνθρωπον. Εἶσαι ἐκδικητικός, τραχὺς καὶ σκληρός; μάθε νὰ ἦσαι συγχωρητικός, γλυκὺς καὶ εὐμενὴς καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς σου, διότι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ εἰς τοὺς κόλπους της ἀνθρώπους εὑρισκομένους ἐν τοιαύτῃ ψυχικῇ καταστάσει.

'Εὰν θέλῃς νὰ ἐνδυθῇς τὸν Χριστὸν καὶ οὕτω νὰ γίνῃς ***κατάλληλος διὰ τὸν οὐρανόν,*** πρέπει νὰ ἀπεκδυθῇς πᾶν ὅ,τι ἦσο καὶ ἔπραττες ἕως τώρα. Πρέπει νὰ γείνῃς ***νέα κτίσις ἐν Χριστῷ 'Ιησοῦ.***

Τοιαῦται αἱ παραινέσεις καὶ τοιαύτη ἡ ἔννοια αὐτῶν—παραινέσεις, αἵτινες ἁρμόζουσιν εἰς πάντα αἰῶνα καὶ πᾶσαν χώραν καὶ πάντα ἄνθρωπον—παραινέσεις αἵτινες ἁρμόζουσιν εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν παρόντων. Ὁ Παῦλος, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀποτείνεται καὶ πρὸς σᾶς τὴν ὥραν ταύτην διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, πρὸς ὅλους σας ἀδια-

κρίτως, λέγων. «Ἀπεκδύθητε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον μετὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ καὶ ἐνδύθητε τὸν νέον τὸν ἀνακαινιζόμενον κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν.» Ναί, ἐνδύθητε αὐτὸν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ περὶ τῆς σαρκὸς μὴ λαμβάνετε πρόνοιαν (φροντίδα) εἰς τὸ νὰ ἐκπληροῖτε τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆς· διότι ἄνευ τοιαύτης τινὸς ῥιζικῆς μεταβολῆς καὶ μεταποιήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου πάντα τὰ ἄλλα θὰ ἦναι μάταια.

Ἄνευ τοιαύτης στενῆς σχέσεως μετὰ τοῦ Χριστοῦ, πᾶσα ἄλλη θρησκευτικὴ ἢ ἐκκλησιαστικὴ σχέσις δὲν θὰ σᾶς ὠφελήσῃ ποσῶς. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ ὀνόματα καὶ πᾶσα ἄλλη ἐξωτερικὴ σχέσις καὶ ἕνωσις μετὰ τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ οὐδὲν παρέχουσι δικαίωμα διὰ τὸν οὐρανόν. Ἄνευ τοῦ ἐνδύματος τῆς δικαιοσύνης τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ δὲν ἐπιδέχεται τὴν συνύπαρξιν τῆς ἐλαχίστης ἁμαρτίας ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἂν ἀκόμη ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ ἐξεδιώκετο ἐκεῖθεν, ὅπως ὁ εἰσελθὼν καὶ καθήσας εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ πλουσίου ἐκείνου τῆς παραβολῆς, ὅστις δὲν εἶχε φροντίσει νὰ προμηθευθῇ ἔνδυμα γάμου.

Ναί, ἀδελφοί μου, κανεὶς ἀπὸ σᾶς ἂς μὴ ἀπατηθῇ μὲ ματαίας ἐλπίδας ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος. Οὔτε ἡ θέσις, οὔτε τὸ ὄνομα. οὔτε ἄλλο τι ἐν τῇ ὁρατῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀσφαλὲς ἐχέγγυον τῆς αἰωνίου ζωῆς. Μόνη ἡ μεταποίησις ἡμῶν εἰς τὸ κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ εὐλογημένου Σωτῆρός μας εἶναι ἱκανὴ νὰ μᾶς εἰσαγάγῃ εἰς τὴν μακαρίαν, τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ.

Λάβετε λοιπόν, παρακαλῶ, τὸ ζήτημα τοῦτο μεθ᾽ ἑαυτῶν εἰς τὸν οἶκόν σας καὶ σκέφθητε περὶ αὐτοῦ μὲ τὴν σοβαρότητα, τὴν ὁποίαν τοιούτου εἴδους ζητήματα ἀπαιτοῦσιν. Εἴθε δὲ ὁ Κύριος νὰ βοηθήσῃ ὑμᾶς ν᾽ ἀποφασίσητε ἀπὸ σήμερον νὰ ἐφαρμόσητε αὐτὸ εἰς τὴν ζωήν σας.

Ὁ Κύριος ἂς εὐλογήσῃ τὸν λόγον Του εἰς τὰς ψυχὰς πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

(Λόγος Μιχ. Καλοποθάκη, 1887).

ΣΤΕΚΕΣΘΕ ΕΝ ΚΥΡΙΩ

«Ὅθεν, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτω στέκεσθε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.»

(Φιλιππ. δ΄. 1).

Ἡ ὡς ἄνω παραίνεσις ἢ παράκλησις τοῦ Ἀποστόλου: «Στέκεσθε ἐν Κυρίῳ,» ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ «Κρατεῖτε, μὴ διακινδυνεύσητε τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἀπεκτήσατε ἐν τῷ Χριστῷ.»

Ἐὰν δὲ κρίνωμεν ἐκ τῶν προηγουμένων κεφαλαίων τῆς Ἐπιστολῆς, ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν εἶχον ἀποκτήσει ἐν Κυρίῳ οἱ Φιλιππήσιοι Χριστιανοί, ἦτο θέσις **σχετικῆς τελειότητος.** Εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ὁ Παῦλος γράφει: «Οὐχὶ ὅτι ἔλαβον ἤδη τὸ βραβεῖον ἢ ἔγεινα ἤδη τέλειος, τρέχω ὅμως κατόπιν, ἴσως λάβω αὐτό.... Ἀδελφοί, ἐγὼ δὲν στοχάζομαι ἐμαυτὸν ὅτι ἔλαβον αὐτό· ἀλλ᾽ ἓν πράττω,

τὰ μὲν ὀπίσω λησμονῶν, εἰς δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, τρέχω πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι λοιπὸν εἴμεθα τέλειοι, τοῦτο ἂς φρονῶμεν». Ὁ Παῦλος δὲν ἐστοχάζετο ἑαυτὸν ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν τελειότητα, ἀλλ' ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελειότητος· προτρέπει δὲ τοὺς πιστοὺς νὰ πράττουν τὸ αὐτό. «Οὕτω στέκεσθε ἐν Κυρίῳ.»

I. *Ἀπόκτησις τοῦ Κυρίου.*

Διὰ νὰ σταθῶμεν ἐν Κυρίῳ, εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἀποκτήσωμεν θέσιν ἐν Αὐτῷ—νὰ τὸν ἔχωμεν ἰδικόν μας, καὶ Αὐτὸς νὰ μᾶς ἔχῃ ἰδικούς Του.

Ὁ Χριστός, διὰ νὰ μᾶς καταστήσῃ ἰδικούς του, δὲν ἐφείσθη οὐδεμιᾶς θυσίας. Κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐταπεινώθη, ἔλαβε δούλου μορφήν, ἔγινεν ὑπήκοος μέχρι τοῦ Σταυρικοῦ θανάτου, ὄχι ἁπλῶς ἀγογγύστως, ἀλλὰ οἰκειοθελῶς, ὑπέφερεν ὅλους τοὺς προπηλακισμούς, τὰς ἀτιμώσεις, τὰς ὕβρεις, διὰ ποίους; Δι' ἡμᾶς τοὺς ἀποστάτας, τοὺς παραβάτας, τοὺς ἁμαρτωλούς, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν δύναμιν καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἁμαρτίας, ὥστε νὰ γίνωμεν κατάλληλοι ὅπως χρησιμεύσωμεν ὡς ναὸς τοῦ Θεοῦ. «Διὰ τιμῆς ἠγοράσθητε· δὲν ἐξεύρετε ὅτι εἶσθε ναὸς Θεοῦ ζῶντος;» (Α΄. Κορ. ς΄. 20). Διὰ νὰ ἦναί τις ναὸς Θεοῦ ζῶντος, δὲν δύναται νὰ φιλοξενῇ ἐν τῇ καρδίᾳ του τίποτε ἄλλο παρ' ὅ,τι εἶναι ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος φιλοξενῇ ὅ,τι εἶναι ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεόν, τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἡ κληρονομία του, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ κληροδόχος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἡ μεταξὺ αὐτῶν σχέσις εἶναι ἐκείνη, διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὁ Ἰωάννης ὁμιλῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ: «Πάτερ ἅγιε, φύλαξον αὐτοὺς (τοὺς ὁποίους μοὶ ἔδωκας) ἐν τῷ ὀνοματί Σου, διὰ νὰ ἦναι ἓν καθὼς ἡμεῖς.... διὰ νὰ ἦναι πάντως ἓν' καθὼς σύ, Πάτερ, εἶσαι ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν σοί, νὰ ἦναι καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἕν...» «ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, διὰ νὰ ἦναι τετελειωμένοι εἰς ἓν» (Ἰωάν. ιζ΄). Αὐτὸ λέγεται ***ἀπόκτησις τοῦ Χριστοῦ*** ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς τῆς ἀμοιβαιότητος, στηριζομένης ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι εἴμεθα «συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. 6΄. 19). Ἡ ἀπόκτησις αὕτη τοῦ Χριστοῦ συνεπάγεται μερικὰ πράγματα ἀναγκαῖα: ἤτοι: (α) Τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν καθημερινὴν μας ἀναστροφήν. (6) Τὴν ἀποφασιστικὴν στάσιν μας ἀπέναντι τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος—στάσιν ἀπολύτου ἀντιθέσεως, ὄχι συνθηκολογίας, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ὄχι τὸ ὑπηρετεῖν δύο κυρίους, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἀποκλείει διὰ τοὺς ὀπαδούς του. «Δὲν δύνασθε νὰ δουλεύητε δύο κυρίους—Θεὸν καὶ Μαμμωνᾶν». (γ) Τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ἄνευ διακρίσεως. Διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν, συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι Αὐτοῦ εἶναι πάντες οἱ πράττοντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἀπόκτησις τοῦ Χριστοῦ ἐκ μέρος τοῦ ἀνθρώπου.

II. *Ἐμμονὴ ἐν τῷ Χριστῷ.*

«***Στέκεσθε ἐν Κυρίῳ***» καὶ «***Μένετε ἐν ἐμοί***» εἶναι δὺο ἰσοδύναμοι ἐκφράσεις, φανερώνουσαι τὴν στενὴν σχέσιν, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ

τοῦ πιστοῦ. Ὁ Χριστὸς προσεφέρθη ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτωλοῦ· ὁ ἁμαρτωλὸς ἔσπευσεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐδέχθη τὴν προσφοράν· καὶ μεταξύ των ἀνεπτύχθη ἡ στενὴ ἐκείνη σχέσις τοῦ νὰ μὴ ἐμπορῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ ζήσῃ χωρὶς τὸν Χριστόν, ὄχι μόνον πνευματικῶς ἀλλὰ καὶ κοσμικῶς. Ποῖος ἀληθὴς Χριστιανὸς θὰ θελήσῃ νὰ ἐξέλθῃ τὸ πρωΐ εἰς τὴν ἐργασίαν του, χωρὶς τὴν συνοδίαν καὶ συντροφίαν τοῦ Χριστοῦ; Ἴσως νὰ μοὶ εἴπητε ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἤθελον τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ κατάστημά των ἢ εἰς τὸ γραφεῖόν των ἢ εἰς τὰς συναλλαγὰς ἢ συναστροφάς των, διότι θὰ ᾐσχύνετο ὁ Χριστὸς διὰ τὴν συμπεριφοράν των. Ἀλλὰ δὲν ὁμιλῶ περὶ Χριστιανῶν κατ᾽ ὄνομα μόνον, διότι οἱ τοιοῦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν Χριστόν, ὅταν ἦναι ἀποφασισμένοι νὰ πάρουν διαζύγιον ἀπὸ τῆν εἰλικρίνειαν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀφιλοκέρδειαν. Ὁμιλῶ περὶ τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι συνεσταύρωσαν ἑαυτοὺς μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ θέλουν νὰ ζοῦν ὄχι αὐτοὶ ἀλλ᾽ ὁ Χριστὸς νὰ ζῇ ἐν αὐτοῖς, ὅστις κατέχει τὴν καρδίαν των διότι τοῦ τὴν παρέδωκαν οἰκειοθελῶς Αὐτοὶ οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐμποροῦν νὰ κάμουν τίποτε χωρὶς τὸν Χριστόν, οὔτε πνευματικὸν οὔτε κοσμικόν. Αὐτοὶ μόνον εἰς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἔχουν καὶ βλέπουν φῶς. Αὐτοὶ μόνον ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ πρᾳότητι τοῦ Χριστοῦ ἐκδηλώνουν ἀγάπην καὶ πρᾳότητα. Αὐτοὶ μόνον ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Χριστοῦ ἔχουν ζωήν, καὶ ἐκδηλώνουν ζωὴν Χριστοῦ ἁπλούστατα διότι στέκονται ἐν τῷ Χριστῷ. Αὐτοὶ μόνον ἐν τῷ Χριστῷ καρποφοροῦν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ—διότι μένουν ἐν τῷ Χριστῷ ὅπως τὸ κλῆμα ἐν τῇ ἀμπέλῳ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὸ τρίτον σημεῖον:

III. *Ἡ ἐμμονὴ ἐν Χριστῷ δὲν εἶναι στάσις ἀδρανείας ἀλλὰ δράσεως, προόδου.*

Εἴδομεν πῶς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔφθασεν εἰς τὸ συμπέρασμά του νὰ προτρέπῃ τοὺς Χριστιανοὺς τῶν Φιλίππων νὰ στέκωνται οὕτω ἐν Κυρίῳ—ἐνῷ προηγουμένως τοὺς εἶχεν εἰπῆ τί κάμνει ὁ ἴδιος—«λησμονεῖ τὰ ὄπισθεν καὶ τρέχει εἰς τὰ ἔμπροσθεν». Αὐτὴ ἦτο ἡ στάσις του ἐν Χριστῷ.

Ἡ δρᾶσις τοῦ ἱσταμένου ἢ μένοντος ἐν Χριστῷ ἔχει δύο ὄψεις:

α) Τὴν ὄψιν τῆς ***ἀτομικῆς ἢ ἐσωτερικῆς προόδου.*** «Ὅσοι εἴμεθα τέλειοι (δηλ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς τελειότητος) τοῦτο ἂς φρονῶμεν,» λέγει. Καὶ τὸ φρόνημα αὐτὸ εἶναι νὰ ***προοδεύωμεν*** εἰς τὴν πίστιν, τὸν ἁγιασμόν, τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Χριστοῦ, ὥστε μέχρι τέλους νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν τελειότητα ἢ εἰς τὸν ἁγιασμὸν ἐκεῖνον, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δυνηθῶμεν νὰ βλέπωμεν τὸν Θεόν. «Ἄνευ τοῦ ἁγιασμοῦ οὐδεὶς θὰ ἴδῃ τὸν Θεόν» (Ἑβρ. ιβ΄. 14).

(β) Τὴν ὄψιν τῆς ***πρὸς τὰ ἔξω ἐπεκτάσεως τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ.*** Ἤτοι, αὔξησιν πνευματικὴν κατὰ ***ποσόν***, ὅπως ἡ προηγουμένη εἶναι αὔξησις πνευματικὴ κατὰ ***ποιόν.***

Ὁ Χριστὸς δὲν ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν κατὰ ποσὸν αὔξησιν. Ἐν τούτοις αὕτη εἶναι ἐκδήλωσις τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ζωτικότητος τοῦ Χριστιανοῦ. Ἂν ὁ Χριστὸς δὲν ἀποδίδῃ τόσην σημασίαν εἰς τὴν κατὰ ποσὸν αὔξησιν, ἡ αἰτία εἶναι ὅτι ὁ Χριστιανὸς ἐν τῷ κόσμῳ ἔχει νὰ κάμῃ μὲ ὄντα

ἠθικὰ καὶ ἐλεύθερα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἐλευθερίαν νὰ δεχθοῦν ἢ νὰ ἀπορρίψουν τὴν προσφερομένην εἰς αὐτοὺς διὰ τῶν ὀργάνων τοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν.

Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ σταματήσῃ τὴν δραστηριότητα καὶ τὸν ζῆλον τῶν Χριστιανῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας του. Μὲ προσευχήν, μὲ προσοχὴν καὶ φρόνησιν ὀφείλομεν νὰ παρουσιάζωμεν τὸ σωτήριον Εὐαγγέλιον πρὸς πάντας, ἀδιαφοροῦντες ποῖοι καὶ πόσοι θὰ τὸ δεχθῶσιν. Γνωρίζομεν ὅτι θὰ τὸ δεχθῶσιν οἱ προωρισμένοι διὰ τὴν σωτηρίαν, πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστῶν.

Οἱ συντελεσταὶ εἰς τὴν κατὰ ποσὸν αὔξησιν εἶναι (α) Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ (β) Ἡμεῖς, οἵτινες ὄχι μόνον τρέχομεν διὰ νὰ λάβωμεν ἡμεῖς τὸν στέφανον τῆς δόξης ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ παροτρύνωμεν καὶ ἄλλους περὶ ἡμᾶς νὰ τρέχωσι μεθ᾽ ἡμῶν ἐπὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν—τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως. «Ἀνορθώσατε τὰς κεχαυνωμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα καὶ κάμετε εὐθείας ὁδοὺς εἰς τοὺς πόδας ὑμῶν, διὰ νὰ μὴ ἐκτραπῇ τὸ χωλόν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ θεραπευθῇ» (Ἑβρ. ιβ΄. 12). Τοῦτο μόνον δι᾽ ἑνὸς τρόπου ἐπιτυγχάνεται— διὰ τοῦ ἵστασθαι ἐν Κυρίῳ καὶ δρᾶν ὑπὲρ τοῦ Κυρίου

Εἴθε ἡ ἀπόδοσις τῆς δράσεώς μας νὰ ἦναι πλουσία, εἰς δόξαν Θεοῦ! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ὑπὸ **Φρειδερίκου Φάρραρ.**

(κατ᾽ ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις.

Ἡ Ἀποκάλυψις κατέχει τὴν ἀκροτελεύτιον θέσιν μεταξὺ τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης· ἐν τούτοις, εἶναι βέβαιον ὅτι χρονολογικῶς δὲν εἶναι τὸ τελευταῖον τῶν ἱερῶν συγγραμμάτων καὶ ὅτι συνεγράφη πρὸ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου. Καὶ ἡ ἐσφαλμένη αὕτη κατάταξις τῆς Ἀποκαλύψεως ἀναμφιβόλως ἐπέδρασε λεληθότως ἐπὶ τῆς κρίσεως ἡμῶν περὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου τούτου. Ἡ ὀρθὴ χρονολογικὴ κατάταξις εἶναι πάντοτε πολὺ χρήσιμος πρὸς ὀρθὴν κατανόησιν τῶν ἔργων οἱουδήποτε συγγραφέως· καὶ κινδυνεύομεν νὰ κρίνωμεν αὐτὸν ἐσφαλμένως, ἐὰν ἀναμίξωμεν τὰ συγγράμματά του, θέτοντες τὰ μεταγενέστερα πρὸ τῶν προγενεστέρων. Δὲν δυνάμεθα λ.χ. νὰ ἀποφανθῶμεν κατὰ πόσον ἡ δυσκολία τῆς ὀρθῆς κατανοήσεως τοῦ πνεύματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐπηυξήθη, διὰ τὸν κοινὸν ἀναγνώστην, ὡς ἐκ τῆς ἀτυχοῦς καὶ παραλόγου κατατάξεως ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμβαθύνῃ κανεὶς

εἰς τὴν νοοτροπίαν τοῦ Παύλου—εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τῆς σκέψεώς του διὰ μέσου πολυετοῦς διαπαιδαγωγήσεως ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος—ἐὰν ὡς ἐκ τῆς καθιερωθείσης σειρᾶς τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἐκλάβῃ τὰς δὺο Πρὸς Θεσσαλονικεῖς (αἵτινες ἦσαν αἱ πρῶται ὑπ᾽ αὐτοῦ γραφεῖσαι) ὡς γραφείσας μετὰ τὰς Πρὸς Ρωμαίους, Πρὸς Κορινθίους, Πρὸς Γαλάτας, Πρὸς Φιλιππησίους, Πρὸς Κολοσσαεῖς καὶ Πρὸς Ἐφεσίους; Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, ὁπότε θὰ διορθωθοῦν αὐτὰ τὰ πρωθύστερα τῆς καθιερωμένης κατατάξεως τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης. Ἀλλ᾽ ἔτι χειρότεραι παρεξηγήσεις προκύπτουν ἐκ τῆς καθιερωθείσης κατατάξεως τῶν συγγραμάτων τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου, ἥτις συγχέει τὴν ἀξίαν πολυτίμων διδαγμάτων καὶ προλειαίνει τὴν ὁδὸν πρὸς σοβαρὰς πλάνας. Ἐὰν ἠκολουθεῖτο ἡ χρονολογικὴ σειρά, ἡ Ἱερὰ Βίβλος θὰ ἔκλειε μὲ τὴν τρυφερὰν παραίνεσιν τοῦ τελευταίου ἐπιζήσαντος Ἀποστόλου:«Τεκνία, φυλάξετε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων.»

Ὡς πρὸς τὴν ***γνησιότητα*** τῆς Ἀποκαλύψεως ὡς κανονικοῦ βιβλίου, ἡ νεωτέρα κριτικὴ ἐπιστήμη κατὰ τὸ πλεῖστον κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶναι γνήσιον ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου. Ἐν τούτοις, ἐβράδυνε νὰ γίνῃ γενικῶς ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Γάϊος (περὶ τὸ 200 μ. Χρ.) καὶ οἱ Ἄλογοι ἔλεγον συγγραφέα αὐτῆς τὸν χιλιαστὴν Κήρινθον. Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς (247 μ Χρ) ἀπέκλινε πρὸς τὴν γνώμην ὅτι κάποιος ἄλλος Ἰωάννης τὴν συνέγραψεν. Ὁ Εὐσέβιος ἀμφιρρέπει, εἰς ἓν μὲν χωρίον κατατάσσων αὐτὴν μεταξὺ τῶν νόθων συγγραμμάτων, εἰς ἕτερον δὲ μεταξὺ τῶν «ὁμολογουμένων.» Ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος († 386 μ. Χρ.) ρητῶς ἀποκλείει τοῦ Κανόνος τὴν Ἀποκάλυψιν. Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος (381 μ. Χρ.) παραλείπει αὐτὴν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν κανονικῶν βιβλίων. Ὁ Ἀμφιλόχιος λέγει ὅτι «οἱ πλεῖστοι» τὴν ἐθεώρουν ὡς νόθον ἔργον. Ὁ Μοψουεστίας Θεόδωρος οὐδαμοῦ τὴν ἀναφέρει. Ἡ Συριακὴ Κ. Διαθήκη δὲν τὴν περιέχει. Οἱ Νεστοριανοὶ τὴν ἀπέρριπτον. Οὔτε ἀναφέρεται κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα ὑπὸ Κοσμᾶ τοῦ Ἰνδικοπλεύστου. Ὁ Νικηφόρος (9ου αἰῶνος) εἰς τὴν «Χρονογραφίαν» του τὴν ἀγνοεῖ. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ὁ Νικηφόρος Κάλλιστος τὴν παραδέχεται μὲν ὡς κανονικὴν ἀλλὰ προσθέτει ὅτι τινὲς τὴν θεωροῦσιν ὡς ἔργον τοῦ Πρεσβυτέρου Ἰωάννου. Ἀναμφιβόλως αἱ δυσμενεῖς αὗται γνῶμαι ἐξηγοῦνται ἐν μέρει ἐκ τῆς γενικῆς δυσφορίας διὰ τὸ δυσνόητον τοῦ ἔργου καὶ τὰς ἐπικινδύνους ἑρμηνείας, αἵτινες πολλάκις ἐδόθησαν εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ (1).

Ὑπὲρ τῆς κανονικότητος καὶ ἀποστολικότητος τῆς Ἀποκαλύψεως ἔχομεν ἰσχυρὰν παράταξιν ἀρχαίων μαρτύρων. Τὴν παρεδέχθησαν κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα ὁ Παπίας, Ἰουστῖνος ὁ Μάρτυς, Διονύσιος ὁ Κορίνθου, ὁ Ἑρμᾶς, ὁ Σάρδεων Μελίτων, ὁ Ἀντιοχείας Θεόφιλος, ὁ Ἀπολλώνιος, ὁ Εἰρηναῖος, ὁ Μουρατόρειος Κανὼν καὶ ἡ Παλαιὰ Ἰταλικὴ μετάφρασις· κατὰ τὸν 3ον αἰῶνα Κλήμης ὁ Ἀλε-

(1) Εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ χειρογρ. 224 λέγεται: «Διὰ τὸ ἀσαφὲς αὐτῆς ὡς δυσέφικτον καὶ ὀλίγοις διαλαμβανόμενον καὶ νοούμενον.... μηδὲ συμφέρον εἶναι τοῖς πολλοῖς τὰ ἐν αὐτῇ βάθη ἐρευνᾶν.»

ξανδρεὺς καὶ ὁ Ὠριγένης, καὶ κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα ὁ Βικτωρῖνος, ὁ Ἐπιφάνιος, ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ Ἱλάριος, ὁ Ἀθανάσιος, Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὁ Δίδυμος καὶ ὁ Ἀμβρόσιος, καὶ ἡ ἐν τῇ Δύσει Ἐκκλησία γενικῶς. Ὁ Χρυσόστομος οὐδόλως τὴν ἀναφέρει.

Ἐκτὸς τῶν ἐξωτερικῶν τούτων μαρτυριῶν, αἱ ἐσωτερικαὶ ἐνάργειαι, ἤτοι, αἱ ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου ἀποδείξεις, εἶναι, ὡς θὰ ἴδωμεν, τόσον σαφεῖς ὑπὲρ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ ὡς συγγράμματος τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου, ὥστε νὰ μὴ δύναταί τις σήμερον λογικῶς νὰ ἀμφισβητήσῃ αὐτήν.

Πρὶν ἢ προχωρήσωμεν εἰς τὸ δύσκολον ζήτημα τῆς ἐννοίας καὶ σημασίας τῆς Ἀποκαλύψεως, πρέπει νὰ καθορίσωμεν ***τὸν χρόνον, καθ᾽ ὃν αὕτη συνεγράφη,*** καὶ νὰ ρίψωμεν ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς τότε ***καταστάσεως τοῦ κόσμου.***

Ἡ κυριωτέρα δυσκολία διὰ τὴν παραδοχὴν τῆς ἀληθοῦς χρονολογίας τῆς Ἀποκαλύψεως προέρχεται ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Εἰρηναίου, ὅστις λέγει ὅτι, «ἐὰν ἐχρειάζετο ἐξήγησίς τις τῆς Ἀποκαλύψεως, αὕτη θὰ ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἰδόντος τὸ ὅραμα τῆς Ἀποκαλύψεως. Διότι τὸ ὅραμα τοῦτο εἶδεν ὁ Ἰωάννης σχεδὸν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Δομιτιανοῦ» (ἤτοι, περὶ τὸ ἔτος 95 μ. Χρ.). Τὸν Εἰρηναῖον ἀκολουθεῖ ὁ Ἱερώνυμος. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 95 μ. Χρ. ὁ Ἀπόστολος, ἐὰν ἦτο ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ, θὰ ἦτο περίπου ἑκατοντούτης καὶ εἶναι λίαν ἀπίθανον ὅτι εἰς τοιαύτην ἡλικίαν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ συγγράψῃ ἔργον τοιαύτης δυνάμεως, ὁποῖον εἶναι ἡ Ἀποκάλυψις. Οἱ λοιποὶ ἄλλως τε Πατέρες ἢ δὲν καθορίζουσι τὴν ἐποχὴν τῆς ἐξορίας τοῦ Ἰωάννου εἰς Πάτμον ἢ χρονολογοῦσιν αὐτὴν ἐπὶ Νέρωνος. Καὶ αἱ εἰκόνες τῆς Ἀποκαλύψεως συμφωνοῦσι μᾶλλον πρὸς τὰς ἀγριότητας καὶ θηριωδίας τοῦ αἱμοβόρου Νέρωνος ἢ πρὸς οἱονδήποτε ἐκ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. ***Ὁ ἐπὶ Νέρωνος λοιπὸν διωγμὸς*** ἦτο τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο γεγονότων, ἅτινα διήγειραν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν τὸν τρόμον ἐκεῖνον καὶ τὴν φρίκην, τῆς ὁποίας ἡ Ἀποκάλυψις εἶναι ἡ παρατεταμένη ἀπήχησις. Τὸ ἕτερον γεγονὸς ἦτο ἡ ***ἔκρηξις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου*** καὶ ἡ πολιορκία τῆς Ἱερουσαλήμ.

Πάντως ἡ Ἀποκάλυψις συνεγράφη πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ. Τοῦτο σαφῶς προκύπτει ἐκ τῶν πρώτων ἐδαφίων τοῦ 11ου κεφαλαίου, ὅπου ὁμιλεῖ ὁ Ἰωάννης περὶ τοῦ Ναοῦ ὡς εἰσέτι ὑπάρχοντος καὶ μὲ λέξεις, αἵτινες οὐδεμίαν θὰ εἶχον ἔννοιαν ἢ καταλληλότητα, ἐάν, ὅταν ἐγράφοντο, ὁ Ναὸς καὶ ἡ ἁγία Πόλις ἦσαν πλέον ἄμορφος σωρὸς καπνισμένων καὶ αἱματοβαφῶν ἐρειπίων. Ἐὰν ὅμως ἡ Ἱερουσαλὴμ εἰσέτι δὲν εἶχε κυριευθῆ, εἶχον ἤδη συναχθῆ περὶ αὐτῶν τὰ στρατεύματα, τὰ προωρισμένα διὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, ὁλόκληρος δὲ ἡ Ἰουδαία εἶχε ποτισθῆ μὲ ποταμοὺς αἱμάτων τῶν τέκνων αὐτῆς. Δὲν δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν ἐπακριβῶς τὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ Χριστιανοὶ τῶν Ἱεροσολύμων, προειδοποιηθέντες διά τινος «χρησμοῦ» δοθέντος εἰς τοὺς προεστῶτας αὐτῶν, ὡς λέγει ὁ Εὐσέβιος, ἢ δι᾽ ἀγγέλου, ὡς λέγει ὁ Ἐπιφάνιος, ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ κατέφυγον εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου μέρη, εἰς τὴν πόλιν Πέλλην. Τοῦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συνέβη πρὸ τοῦ

ἀποκλεισμοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Τίτου, ἤτοι κατὰ τὸ ἔτος 68.

Αἱ πρῶται ταραχαὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἤρχισαν κατὰ τὸ ἔτος 64, ὀλίγον μετὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊὰν τῆς Ρώμης. Ἡ ἐπανάστασις ἤρχισεν ἐκ Καισαρείᾳ τῷ 65 μ. Χρ. Ὁ Βεσπασιανὸς ἐστάλη εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ τοῦ Νέρωνος τῷ 66, καὶ ἔφθασεν εἰς Παλαιστίνην τῷ 67. Τὰ ἔτη 67 καὶ 68 κατηναλώθησαν εἰς τὴν καταστολὴν τῆς γενναίας ἀντιστάσεως τῶν Ἰουδαίων πατριωτῶν τῆς Γαλιλαίας καὶ τῆς Περαίας. Ὁ Νέρων ἀπέθανε τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 68. Ὁ ἀγὼν περὶ τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου ἐπέφερε χαλάρωσιν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Ἰουδαίᾳ καθ᾽ ὅλον τὸ ἔτος 69. Εὐθὺς ὅμως ὡς ὁ Βεσπασιανὸς ᾐσθάνθη ἑαυτὸν ἐστερεωμένον ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἐν ἔτει 70 ἀπέστειλε τὸν υἱόν του Τῖτον νὰ ἐκπορθήσῃ τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἡ πολιορκία ἤρχισε τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ ἔληξε κατὰ μῆνα Αὔγουστον, μὲ τὴν τρομερὰν καταστροφὴν τῆς πόλεως.

Ἀλλὰ τὸ ἔτος, καθ᾽ ὃ ἐγράφη ἡ Ἀποκάλυψις, δύναται, ὡς φρονῶ, νὰ καθορισθῇ ἀκριβῶς. Εἰς τὸ κεφ. ιγ΄. 3 ἀναγινώσκομεν ὅτι τὸ «θηρίον» εἶχε κεφαλὰς ἑπτά, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἦτο πεπληγωμένη «εἰς θάνατον». Εἰς δὲ τὸ κεφ. ιζ΄. 10, 11 δίδεται ἡ ἐξήγησις ὅτι αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ τοῦ θηρίου εἶναι ἑπτὰ βασιλεῖς· «οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς εἶναι, ὁ ἄλλος δὲν ἦλθεν ἀκόμη». Οἱ πέντε βασιλεῖς, οἵτινες εἶχον πέσει (ἤτοι, ἀποθάνει), δὲν δύνανται νὰ ἦναι εἰμὴ οἱ πέντε πρῶτοι Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες: Αὔγουστος, Τιβέριος, Καλιγούλας, Κλαύδιος καὶ Νέρων. Καθ᾽ ἣν ἐποχὴν ἐγράφετο ἡ Ἀποκάλυψις, οὗτοι εἶχον ἀποθάνει, τὸν δὲ Νέρωνα εἶχε διαδεχθῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ Γάλβας, ὅστις μετὰ ἓξ μῆνας ἐδολοφονήθη, ὁπότε ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ Βεσπασιανός, ὅστις τότε «δὲν εἶχεν ἔλθει ἀκόμη». Τοιουτοτρόπως ἐξάγεται ὅτι ἡ Ἀποκάλυψις ἐγράφη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νέρωνος (Ἰούνιον τοῦ 68) καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Γάλβα (Ἰανουάριον τοῦ 69).

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

(Ὑπὸ τοῦ πρῴην Ἐπισκόπου Λίγκολν)

(συνέχεια)

Β΄. Ἡ φύσις τῆς μετανοίας.

«Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται».
(Β΄. Κορινθ. ζ΄. 10).

Ἡ κοινὴ συνήθεια καθορίζει τὴν σημασίαν ὑπὸ τὴν ὁποίαν συνήθως μεταχειριζόμεθα τὰς λέξεις. Ἀλλ᾽ εἰς οὐδεμίαν λέξιν ἔχει τόσην σπουδαιότητα ἡ κοινὴ αὕτη χρῆσις, ὅσον εἰς τὴν λέξιν ***μετάνοια***. Κυριολεκτικῶς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει μεταστροφὴν τοῦ νοός, τοῦ φρονήματος καὶ ὑπονοεῖ μίαν ψυχολογικὴν μεταβολήν, ἥτις προκαλεῖ ***ἀπόφασιν***. Ἐν τῇ Κοινῇ ὅμως χρήσει, ἀκούομεν τὴν λέξιν μετανοῶ

εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἐπὶ τῶν πλέον ἀσημάντων πραγμάτων. «Μετανοῶ ποῦ ἔφυγα τόσον ἐνωρίς». «Μετανοῶ διότι δὲν σὲ ἤκουσα», καὶ τὰ παρόμοια. Ἡ τοιαύτη ἐπιπολαία χρῆσις τῆς λέξεως ὑποκρύπτει ἕνα μέγαν κίνδυνον, προκειμένου περὶ τῆς μετανοίας ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τὸ ὅτι ἀφίνει τὴν μὲν διάνοιαν ἐν πλάνῃ, τὴν δὲ συνείδησιν ἀδιέγερτον καὶ ἡσυχάζουσαν ἐν ἐσφαλμένῃ πεποιθήσει ἀσφαλείας.

Δὲν ὑπάρχει, πιστεύω, οὐδείς, ὅστις ἀνασκοπῶν τὸ παρελθόν του, δὲν ᾐσθάνθη λύπην, διότι τοῦτο δὲν ὑπῆρξε καλλίτερον. Οὔτε ἀμφιβάλλω, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἐρωτώμενος, θὰ ἀπήντα ἀδιστάκτως ὅτι θὰ ἔζη κατὰ πολὺ διαφορετικὸν τρόπον, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐπανέλθουν τὰ ἔτη ἐκεῖνα τῆς ζωῆς του. Τὸ συναίσθημα τοῦτο εἶναι κοινὸν μεταξὺ τῆς πλειονότητος τῶν ὀνομαζομένων Χριστιανῶν. ἀλλὰ ***δὲν εἶναι μετάνοια,*** ὡς αὐτοὶ πιστεύουν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου θεωροῦν ὅτι εὑρίσκονται ἐν τάξει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ συνεπῶς, ὅτι δικαιοῦνται νὰ ἐλπίσουν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων των καὶ τὰς ἐλπίδας τῶν ἀληθῶς μετανοούντων κατὰ Θεόν.

Ἡ μετάνοια ὅμως κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἔχει σημασίαν πολὺ βαθυτέραν, δι᾿ αὐτοὺς δὲ ὑποδεικνύει τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων. «Ἐὰν μὴ μετανοήσητε, θέλετε πάντες ὁμοίως καταστραφῆ».

Πεισθέντες ἤδη ὡς ἐλπίζω, ἐξ ὅσων προελέχθησαν περὶ ***τῆς ἀνάγκης τῆς μετανοίας,*** θέλετε κατανοήσει καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐξετάσεως τοῦ προκειμένου ζητήματος: ***Ποία εἶναι ἡ φύσις τῆς ἀληθοῦς μετανοίας;*** Ἐπὶ τοῦ ζητήματος δὲ τούτου, μὲ τὸ ὁποῖον στενῶς συνδέονται τὰ αἰώνια ἡμῶν συμφέροντα, ὀφείλομεν νὰ ζητήσωμεν τὸ φῶς καὶ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐν πρώτοις, ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχήν σας εἰς τὸ προκείμενον ἐδάφιον, τὸ ἀποτελοῦν τὸ θέμα τῆς παρούσης ὁμιλίας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διακρίνει σαφῶς ἀπὸ τὴν μετάνοιαν, τὴν ***λύπην***, καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν κατὰ Θεὸν λύπην. Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη—ἡ λύπη δηλ. διότι δυσηρεστήσαμεν τὸν Θεόν, δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν μετάνοια, ἀλλὰ ***«κατεργάζεται μετάνοιαν»***. Προηγεῖται τῆς μετανοίας καὶ οὕτως ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἀληθοῦς μετανοίας. Ἡ μετάνοια εἶναι ***μεταστροφὴ*** ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς — ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ πρὸς τὸν Θεόν,—καὶ συνεπάγεται ***ἔργα*** ἀντάξια νέας ζωῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ὅστις διεκήρυξεν «Ἐὰν μὴ μετανοήσητε πάντες ὁμοίως θέλετε καταστραφῆ», ἐδίδαξε καὶ ὅτι «Ἐὰν μὴ μετανοήσητε καὶ γένητε ὡς τὰ μικρὰ παιδία, δὲν θέλετε εἰσέλθει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ιη΄. 3).

Ἵνα λοιπὸν λάβωμεν σαφῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἀληθοῦς μετανοίας, ἃς ἐξετάσωμεν πρῶτον, ὁποῖα εἶναι ἡ ***λύπη,*** ἐπὶ τῆς ὁποίας βασίζεται ἡ μετάνοια καὶ δεύτερον, ποία ἡ ***οὐσία τῆς μετανοίας,*** ἤτοι, ἡ μεταβολὴ τῆς καρδίας, ἥτις καλεῖται ἀναγέννησις.

1. ***Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη «κατεργάζεται» μετάνοιαν.*** Ὑπάρχει λοιπὸν ἐν τῇ μετανοίᾳ λύπη. Καὶ ἡ λύπη αὕτη εἶναι πραγματική, διαρκής, ***λύπη διὰ τὴν ἁμαρτίαν.*** Δὲν εἶναι ἁπλῆ ὁμολογία τῶν χειλέων, ἀλλὰ πόνος τῆς ψυχῆς. Ἐκεῖνος ὅστις χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὸν πόνον τῆς λύπης δύναται νὰ ἐνθυμηθῇ ποσάκις ἠπείθησε πρὸς τὸν Θεόν, κατεπάτησε τὸν ὅρκον τῆς πίστεώς του, ἀνταπέδωκεν

ἀγνωμοσύνην πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἔφερεν εἰς ἔσχατον κίνδυνον τὴν ἀθάνατον αὐτοῦ ψυχήν, δὲν ἐγνώρισεν οὔτε τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν μετάνοιαν. Τονίζω τοῦτο, διότι ἐνδέχεται τινὲς νὰ ἐκλαμβάνουν ὡς μετάνοιαν τὴν ἀπόφασίν των, ὅπως διορθώσωσι τὸν βίον των, διὰ λόγους σχετιζομένους πρὸς τὴν κοινωνικὴν ζωήν, καὶ ὄχι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν θρησκείαν. Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ βίου ἄνευ μετανοίας, δυνατὸν νὰ ἀπατήσῃ τὸ ὄμμα τῶν κοσμικῶν ἀνθρώπων, ἴσως δὲ καὶ ἡμᾶς αὐτούς. Συμβαίνει πολλάκις ἡ φιλοτιμία, τὸ συμφέρον, ἡ ἐξάντλησις καὶ ὁ κόρος πρὸς τὸν βίον τῶν ἀπολαύσεων, ἡ ἀπογοήτευσις καὶ τὸ ἀδιέξοδον τοῦ βίου νὰ ἦναι ἀρκούντως ἰσχυρὰ ἐλατήρια, ὥστε νὰ ἀποσπάσουν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς συνηθείας καὶ ἕξεις, αἵτινες τὸν ἐδέσμευον ἐπὶ ὁλόκληρα ἔτη, οὕτως ὥστε νὰ ἐμφανίζῃ εἰς τοὺς φίλους του ζωὴν μεταμορφωμένην καὶ νὰ λαμβάνῃ ἐπὶ τούτῳ συγχαρητήρια. Οἱ τοιοῦτοι *«ἔχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν»*. Ἀνακτῶσι τὴν προτέραν των θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀποφεύγουν τὰ κακά, τὰ ὁποῖα συνεπάγεται καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ ἡ ἁμαρτία. Ἐναβρύνονται ἐπὶ τῇ ἠθικῇ των «νίκῃ» κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των καὶ κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλὰ δὲν ἐγνώρισαν τὴν κατὰ Θεὸν λύπην. Ἀντήλλαξαν ἁπλῶς μίαν μορφὴν ἁμαρτίας ἀντὶ μιᾶς ἄλλης μορφῆς, ἡ καρδία των ὅμως μένει ἀμετάβλητος. Λείπει εἰς αὐτοὺς τὸ ἓν γνώρισμα τῆς ἀληθοῦς, τῆς κατὰ Θεὸν λύπης—ὁ βαθὺς καὶ ταπεινωτικὸς πόνος, ἡ κατάνυξις καὶ συντριβὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις βλέπει ἑαυτὸν ὅπως εἶναι ἀπέναντι τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀπεικονίζει σαφῶς τὴν λύπην τῶν ἐπιστρεφόντων εἰς τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. «Ἀφοῦ δὲ ἤκουσαν ταῦτα, ἦλθεν εἰς κατάνυξιν ἡ καρδία αὐτῶν καὶ εἶπον πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους, τί πρέπει νὰ πράξωμεν, ἀδελφοί;» (Πράξεις β΄. 37 ἐφεξῆς). Ὁ Σαῦλος, μετὰ τὴν κεραυνοβόλον ἀναχαίτισίν του ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὴν δίωξιν τῶν Χριστιανῶν τῆς Δαμασκοῦ, ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς χωρὶς νὰ βλέπῃ καὶ δὲν ἔφαγεν, οὐδὲ ἔπιεν (Πράξ. θ΄. 9). Τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς μετανοίας τοῦ Πέτρου μετὰ τὴν ἄρνησίν του ἦτο ἡ λύπη: «Ἐξελθών, ἔκλαυσε πικρῶς» (Ματθ. κϛ΄ 75). Ὁ Δαβὶδ ἐξέχεε ποταμοὺς δακρύων ἐν συντριβῇ μετανοίας, ὡς μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν ψαλμῶν μετανοίας καὶ κατανύξεως: «Κύριε, μὴ μὲ ἐλέγξῃς ἐν τῷ θυμῷ Σου.... Διότι δὲν ὑπάρχει ὑγιεία ἐν τῇ σαρκί μου ἐξ αἰτίας τῆς ὀργῆς Σου. Δὲν εἶναι εἰρήνη εἰς τὰ ὀστᾶ μου ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας μου». (Καὶ ἐφεξῆς Ψαλμ. λη΄. 3—6).

2. Ἡ λύπη διὰ τὴν ἁμαρτίαν πρέπει νὰ ἦναι ***διαρκής***. Δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ὀξύτητος· ὁ χείμαρρος τῆς λύπης, ὁ ὁποῖος ἐν ἀρχῇ κατακλύζει τὴν ψυχήν, μεταβάλλεται εἰς βαθὺ καὶ ἤρεμον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸν ἄνθρωπον χωρὶς νὰ τὸν καταβάλλῃ, καθόσον ἡ ψυχὴ πληροῦται εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, χάριτι τοῦ ἀείποτε συγχωροῦντος Χριστοῦ· αὕτη δὲ ἡ ἐνθύμησις εἶναι πρόξενος χαρᾶς καὶ οὐχὶ ἀθυμίας. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ μετανοήσας οὐδέποτε λησμονεῖ, ὅτι ἂν καὶ ὁδεύῃ πρὸς τὴν οὐρανίαν δόξαν, τὰ βήματά του διέρχονται διὰ μέσου τῶν συντριμμάτων τῶν προτέρων του πτώσεων, ἀπιστιῶν καὶ ἀνεκπληρώτων ἀποφάσεων, καὶ ὅτι δὲν ἐξέλιπον εἰσέτι

ἀπὸ τῆς ὁδοῦ του οἱ πειρασμοί, ὅθεν δέον νὰ βαδίζῃ συνετῶς, προσέχων εἰς τὰς παγῖδας τοῦ Πονηροῦ. Ἐκ τούτου ἔχει διαμορφωθῆ μία ἰδέα, ἥτις καὶ κοινῶς ἐπικρατεῖ, ὅτι ἡ θρησκεία γεννᾷ μελαγχολίαν καὶ ἀποστροφὴν πρὸς πᾶν τὸ ψυχαγωγικὸν καὶ τερπνόν, καὶ ὅτι οἱ εὐσεβέστεροι τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἐξ ἀνάγκης καὶ κατηφεῖς καὶ ἄθυμοι. Ἀλλ᾽ ἀγνοοῦν οἱ κοσμικοί, ὅτι καὶ αὗται αἱ λύπαι τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας συνοδεύονται ὑπὸ γαλήνης τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ δώσῃ ὅλη ἡ χαρὰ τοῦ κόσμου. Ἡ λύπη διὰ τὸν Χριστιανὸν ἐξαγνίζει.

Ἡ κατεργαζομένη τὴν μετάνοιαν λύπη εἶναι ***λύπη διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ὡς ἁμαρτίαν***. Πολλάκις ἡ λύπη ἀποβλέπει ὄχι εἰς τὴν ἁμαρτίαν αὐτήν, ἀλλ᾽ εἰς τὰς συνεπείας αὐτῆς, εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ τὴν καταδίκην τῶν ἁμαρτωλῶν. Ταῦτα συντρέχουν πολλάκις εἰς τὴν ἀφύπνισιν καὶ τὴν διέγερσιν τῆς συνειδήσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ δὲν ἀποτελοῦν αὐτὰ καθ᾽ ἑαυτὰ τὴν κατὰ Θεὸν λύπην. Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη θρηνεῖ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ***ὡς ἁμαρτίαν***, ἤτοι, ὡς προσβολὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ. Αἰσθάνεται δὲ ὁ μετανοῶν καὶ φοβεῖται τὴν ***ἐνοχὴν*** τῆς ἁμαρτίας περισσότερον παρὰ τὴν ποινὴν αὐτῆς. Τρέμει διὰ τὴν δυσαρέσκειαν τοῦ Θεοῦ περισσότερον παρὰ διὰ τὰς τιμωρίας Αὐτοῦ. Θρηνεῖ ὄχι τόσον τὰ ἀποτελέσματα τῆς παραβάσεως, ὅσον αὐτὴν τὴν παράβασιν, ποθεῖ ὄχι μόνον νὰ συγχωρηθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τὸν ρύπον τῆς ἁμαρτίας· καὶ θὰ ἐθεώρει μικρὸν πρᾶγμα ν᾽ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ποινὴν τῆς ἁμαρτίας, ἐὰν δὲν ἀπηλλάσσετο καὶ ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς αὐτῆς. Τὸ συναίσθημα τοῦτο ἐξέκαιε τὴν λύπην τοῦ Δαβίδ, ὅτε ἀνέκραζεν: «Εἰς Σέ, εἰς Σὲ μόνον ἥμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν Σου ἔπραξα!»

Ἀλλ᾽ ἡ λύπη—καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ κατὰ Θεὸν λύπη—δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ ρίζα τῆς ἀληθοῦς μετανοίας. ***Ἡ λύπη κατεργάζεται τὴν μετάνοιαν***. Ἐνδέχεται νὰ κατασταλῇ ἡ αὔξησις αὐτῆς καὶ τὸ φυτὸν νὰ καταστραφῇ. Εἶπον, ὅτι ἡ λέξις μετάνοια σημαίνει ριζικὴν μεταβολήν, ὁλοκληρωτικὴν μεταστροφὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν—μὲ μίαν λέξιν, τὴν ***Ἀναγέννησιν***. Μόνον εἰς τοιαύτην μεταβολὴν προσφέρει ἄφεσιν ἡ Ἁγία Γραφή. Ἡ ἀναγέννησις, οὐχὶ ἡ λύπη διὰ τὴν ἁμαρτίαν, εἶναι ἡ μόνη ἀνεγνωρισμένη μετάνοια. Οἱ προφῆται τῆς Π. Διαθήκης τοιαύτην μετάνοιαν ἐκήρυττον: «Στραφῆτε ἀπὸ τὰς πονηράς σας ὁδοὺς καὶ ὑπακούσατε εἰς Κύριον τὸν Θεόν σας, καὶ θέλει σᾶς ἐλεήσει» (Δευτέρ. Α΄. 1—3, Ἰεζεκιὴλ ιη΄. 30—31). Καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβον ἐντολὴν νὰ κηρύξωσι μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν (Λουκ. κδ΄. 47). Ὡς θεμέλιον δὲ τῆς περὶ τούτου διδαχῆς τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἀπόστολος θέτει τὴν «μετάνοιαν καὶ τὴν ἀποστροφὴν ἀπὸ τῶν νεκρῶν ἔργων». (Ἑβρ. ϛ΄. 1, θ΄. 14). Πᾶσα ἑπομένως ἀληθὴς μετάνοια ὑπονοεῖ, ὄχι μόνον λύπην μόνιμον διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ μεταστροφὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τῆς προτέρας ἁμαρτωλῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ τοῦ κόσμου, πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὴν ἁγιότητά Του καὶ πρὸς τοὺς νόμους Του, μὲ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν, ὅπως ἀποστραφῇ ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὰς εὐκόλως ἐμπεριπλεκούσας τὸν ἄνθρωπον ἁμαρτίας. Ἀληθῶς ἡ μάχη τοῦ μετανοοῦντος καὶ στρεφομένου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρώπου διεξάγεται μετὰ μεγίστης δυσκολίας κατὰ τῶν προσφιλεστέρων ἐκείνων ἁμαρτημάτων. Ἡ δὲ ἀληθὴς μετάνοια ἄρχεται τότε, ὅταν θυσιασθῇ τὸ προσφιλέστατον ὅλων τούτων.

3. Πρὸς τελείαν μετάνοιαν πρέπει ὁ ἁμαρτωλὸς νὰ ἐπιστραφῇ ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ Ἐγώ. Τὸ Ἐγὼ εἶναι ὁ κύριος, τὸν ὁποῖον ὑπηρετοῦν οἱ πλεῖστοι καὶ μετὰ πάθους ἐπιδιώκουν τὴν δόξαν αὐτοῦ. Μόνον ὅταν κατανοήσῃ ὁ ἄνθρωπος πόσον εἶναι ἀπεχθὲς τὸ εἴδωλον τοῦτο, θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποστραφῇ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦ Ἰὼβ νὰ ἐκφωνήσῃ «Βδελύττομαι ἐμαυτὸν καὶ μετανοῶ ἐν χώματι καὶ σποδῷ!».

Καὶ ἀπὸ τοῦ κόσμου πρέπει ὡσαύτως νὰ στραφῇ ὁ εὐπροσδέκτως μετανοῶν, διότι ἐν τῷ κόσμῳ, ὅπου βασιλεύει ἡ ἁμαρτία, τὸ Ἐγὼ εὑρίσκει περιβάλλον καὶ συντρόφους εὐνοϊκούς. Ἡ λέξις ***κόσμος***, ὑπονοεῖ τὸ φρόνημα τὸ κοσμικόν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν κοσμικότητα πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποστραφῇ ὁ μετανοῶν, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς ἀπληστίας, τῶν ἀπολαύσεων, ἢ τῆς ὑπερβολικῆς ἐπιδόσεως εἰς τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις, ἥτις δὲν ἀφίνει καιρὸν οὔτε δύναμιν διὰ τὸν Θεόν. Δὲν καλούμεθα νὰ ζήσωμεν μακρὰν τοῦ κόσμου, ἵνα ἀποφύγωμεν τοὺς κοσμικοὺς πειρασμούς, ἀλλ' ἐν τῷ κόσμῳ ζῶντες νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ καθήκοντος, ἀνεπηρέαστοι ὑπὸ τῶν δελεασμάτων τοῦ κόσμου καὶ πάντοτε ἕτοιμοι εἰς ἀπολογίαν περὶ τῆς ἐν ἡμῖν πίστεως καὶ ἐλπίδος.

Ἡ μετάνοια, λοιπόν, εἶναι στροφὴ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τοῦ Ἐγὼ καὶ ἀπὸ τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ πρὸς ποῖον; Πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον ἐγκατελείψαμεν, παρηκούσαμεν καὶ δυσηρεστήσαμεν. Πόθος ἡμῶν πρέπει νὰ ἦναι ἡ πρὸς Αὐτὸν ἐπιστροφὴ καὶ ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν εὔνοιάν Του καὶ ἐν αὐτῇ νὰ ἁγιασθῶμεν—ἡ ταπεινή, σταθερὰ καὶ τελεσφόρος ἀπόφασις τοῦ νὰ ἤμεθα τοῦ λοιποῦ ἰδικοί Του. Ἡ ψυχή, συναισθανομένη τὴν ἑαυτῆς ἁμαρτωλότητα καὶ τὴν δικαίαν δυσμένειαν τοῦ Θεοῦ, ποθεῖ νὰ τύχῃ τῆς συγχωρήσεως καὶ εὐνοίας Αὐτοῦ. Πεινᾷ καὶ διψᾷ τὴν δικαιοσύνην. Κράζει μετὰ τοῦ Δαβίδ: «Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν Σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον» (Ψαλμ. να'. 9).

Ποθεῖ ἐν ταυτῷ καὶ τὴν ἁγιωσύνην. «Τίς θέλει μὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ θανάτου τούτου;» ἐκφωνεῖ, ζητοῦσα νὰ δυνηθῇ ν' ἀποτινάξῃ τὰς εὐκόλως ἐμπερεπλεκούσας αὐτὴν ἁμαρτίας, νὰ αὐξάνῃ ὁσημέραι ἐν ἁγιωσύνῃ καὶ ἐν καθαρότητι ζωῆς. Οὗτος εἶναι ὁ ὕψιστος πόθος τοῦ στενάζοντος ὑπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Πονηροῦ, τὸ ἰδανικὸν τῆς εὐδαιμονίας, ἡ εἰκὼν τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ νὰ εὕρῃ δὲ τὴν ἐλευθερίαν, στρέφεται πρὸς τὸν Θεόν, μὲ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἀνήκῃ τοῦ λοιποῦ ὁλοκλήρως καὶ ἀναποσπάστως εἰς Αὐτόν. Διότι ἡ μετάνοια δὲν εἶναι παροδική τις ἀποστροφὴ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, οὐδὲ στιγμιαῖος πόθος τοῦ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν Θεόν, ἀλλὰ βαθεῖα, ριζικὴ καὶ σταθερὰ μεταβολή. Εἶναι σκοπὸς καὶ προσπάθεια ἀκλόνητος, ἥτις ἀντέχει καὶ ἐπιζῇ ἐν μέσῳ τῶν πειρασμῶν, τείνουσα ὁλοὲν πρὸς ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἁγιασμοῦ, ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὀφείλομεν νὰ συμμορφωθῶμεν καθ' ὅλα πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, νὰ καταστήσωμεν ἐλατήριον τῶν πράξεων μας ὅ,τι ἀρέσκει εἰς Αὐτόν, τέλος δὲ καὶ κορωνίδα τῆς ζωῆς ἡμῶν τὸ νὰ δοξασθῇ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ.

Πάντα τὸν ἔχοντα βεβαρυμένην τὴν συνείδησιν καὶ διστάζοντα νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Θεόν, οὗτινος τὸν νόμον παρέβη, φοβούμενον δὲ μήπως ἡ ἁμαρτωλότης

αὐτοῦ τὸν χωρίσῃ διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐπιθυμῶ νὰ προτρέψω, ὅπως ταπεινῶς πλὴν ἀδιστάκτως πλησιάσῃ εἰς τὸν Θρόνον τῆς Χάριτος, πρὸς τὸν μέγαν καὶ εὔσπλαγχνον Μέγαν Ἀρχιερέα καὶ Συνήγορον, Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἦλθεν ἵνα ζητήσῃ καὶ σώσῃ τοὺς ἀπολωλότας ἁμαρτωλούς, καὶ ὅστις μεσιτεύει πρὸς τὸν Πατέρα ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν. Αὐτὸς εἶναι ἡ νέα καὶ ζῶσα Ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας πᾶς ὁ ἀληθῶς μετανοῶν δύναται νὰ εὕρῃ ἔλεος καὶ χάριν πρὸς βοήθειαν ἐν καιρῷ ἀνάγκης.

Ἂς προσέλθῃ πρὸς Αὐτόν, βεβαρυμένος μὲ τὰς ἁμαρτίας του, τὰς ἀδυναμίας του καὶ τὴν αἰσχύνην αὐτῶν, λέγων: «Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι νὰ μὲ καθαρίσῃς». Αὐτὸς δὲ λέγει, καὶ θέλει ἐκτελέσει τὴν ὑπόσχεσίν Του: «Τὸν ἐρχόμενον πρός Με δὲν θέλω ἐκβάλει ἔξω!».

(ἀκολουθεῖ) *J. Jackson.*

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ὁ Χριστιανισμὸς διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ κάθε ἄλλην θρησκείαν κατὰ τοῦτο —ὅτι εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἱδρυτοῦ αὐτοῦ. Κέντρον τῆς ἑνότητος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας εἶναι ὁ Χριστός. Αὐτὸς εἶναι ἡ δύναμις ἥτις ὑποκινεῖ τὰς ἐνεργείας αὐτῆς. Αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ θεσμοὶ αὐτῆς εἶναι ἀπόρροια τοῦ χαρακτῆρος Ἐκείνου. Πᾶν ὅ,τι ἐδίδαξεν ἡ Χριστός, τὸ ἐπραγματοποίησεν εἰς τὸν χαρακτῆρά Του καὶ εἰς τὸν βίον Του. Τὰ ὑποδείγματα πάσης ἀρετῆς, τὴν ὁποίαν διδάσκει ὁ Χριστιανισμός, ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ χαρακτῆρός Του. Ἡ ἐλπὶς σωτηρίας καὶ ζωῆς αἰωνίου εἶναι ἀπόρροια τῆς ἐξιλαστηρίου Του θυσίας. Ὁ δὲ ὀπαδός Του, ὁ ἀκολουθῶν πιστῶς ἐπὶ τὰ ἴχνη Αὐτοῦ, εἶναι ἡ ζῶσα ἔκφρασις τῆς θρησκείας Του. Ὁ Χριστός, μὲ μίαν λέξιν, εἶναι ὁ Χριστιανισμός.

Ἀπὸ κάθε σελίδα τῶν Εὐαγγελίων προβάλλει τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ἀποκαλύπτον ἐν ταυτῷ τὴν θείαν Του καταγωγὴν καὶ τὰς καλλονὰς τοῦ ἀνθρωπίνου Του χαρακτῆρος, τὰς ὑπερφυσικάς Του δυνάμεις καὶ τὸ γνήσιον τοῦ ἀνθρωπίνου αὐτοῦ περιβλήματος, ὅπερ ἀνέλαβεν ὅπως γίνῃ καταληπτὸς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ συμμερισθῇ ἁπάσας τὰς ἀνάγκας, τὰς στερήσεις καὶ τὰς θλίψεις— τὰ πάντα, πλὴν τῆς ἁμαρτίας. Εἰς κάθε στάδιον, εἰς κάθε περίστασιν τοῦ ἐπιγείου βίου τοῦ Χριστοῦ ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς ὀπαδούς του δίδαγμα καὶ ὑπόδειγμα, παραίνεσις καὶ ὁδηγία πρὸς μίμησιν. Τὸ καθῆκον καὶ προνόμιον τῆς προσευχῆς ἐπὶ παραδείγματι, δὲν διδάσκει μόνον διὰ παραινέσεως ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς νὰ προσευχώμεθα ἐδίδαξεν, ἀφήσας εἰς ἡμᾶς ὡς τύπον τῶν αἰτημάτων μας, τὴν Κυριακὴν Προσευχήν. Ἐπὶ πλέον ὅμως μᾶς ἀφῆκεν ὑπόδειγμα ζωντανὸν τῆς χρησιμοπιήσεως τοῦ πολυτίμου τούτου προνομίου—τὸν Ἑαυτόν Του, καταφεύγοντα εἰς πᾶσαν του ἀνάγκην εἰς τὴν προσευχήν.

Τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς τοιαύτης προσφυγῆς ἐσημείωσε τὴν ἔναρξιν τῆς δημοσίας του διακονίας. Εὐθὺς μετὰ τὴν βάπτισίν Του καὶ τὴν ἐπίσημον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναγνώρισίν Του διὰ φωνῆς ἐξ οὐρανοῦ «Οὗτος εἶναι ὁ Υἱός μου, ὁ ἀγα-

πητός, ἐν ᾧ εὐηρεστήθην», ὁ Κύριος ὅλως κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς σημασίας τοῦ προορισμοῦ Του, ὅστις τότε πλήρως ἀπεκαλύπτετο εἰς Αὐτόν, ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ κάθε ἐγκόσμιον σκέψιν, ἀκόμη δὲ καὶ ἀπὸ κάθε ἀνάγκην τοῦ σώματος, ἵνα ὑψούμενος εἰς τὴν πνευματικὴν σφαῖραν, ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τοῦ Πατρός Του καὶ ἐμπλησθῇ τῆς Θείας Παρουσίας, πρὸς πλήρη κατανόησιν τοῦ πρὸ Αὐτοῦ ἀγῶνος. Ἐκ τῆς ὑπερκοσμίου δὲ ἐκείνης ἐπικοινωνίας ἐξῆλθεν ὡπλισμένος διὰ τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον, καὶ κραταιὸς ἐν τῇ Θείᾳ δυνάμει εὐθὺς κατετρόπωσε τὸν Πειραστήν, δοκιμάσαντα Αὐτὸν εἰς τὰ κυρίως τρωτὰ σημεῖα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὅταν δὲ κατὰ τὸ ἐπίπονόν Του στάδιον φιλανθρωπίας καὶ ἐλέους, κατάκοπος ἐκ τῶν ὁδοιποριῶν, καὶ πλήρης συγκινήσεως καὶ συμπαθείας διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα ἐδίδασκεν ἐπὶ μακρὰς ὥρας τὰ πλήθη ἢ ἐθεράπευεν ἀτελεύτητους σειρᾶς χωλῶν, τυφλῶν, δαιμονιζομένων καὶ ὑπὸ παντοίων νόσων κατεχομένων, δὲν κατέφευγεν εἰς τὸν ὕπνον, ὡς οἱ μαθηταί Του, ἀλλ᾽ ἀπομονούμενος, ἀνήρχετο ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ ἐν τῇ γαλήνῃ τῆς νυκτὸς ἐπεκοινώνει μετὰ τοῦ Πατρός Του, ἀντλῶν παρηγορίαν, ὁδηγίαν καὶ τόνωσιν διὰ τὸ ἔργον τῆς ἑπομένης ἡμέρας, εὑρίσκων οὕτω τόσον τὴν σωματικὴν ἀνάπαυσιν ὅσον καὶ τὴν ἀναψυχὴν τῆς ὁποίας εἶχεν ἀνάγκην. Καὶ πάλιν κατὰ τὴν τελευταίαν νύκτα τῆς ἐπιγείου Του ζωῆς, ἐν τῷ Κήπῳ τῆς Γεθσημανὴ—τὴν νύκτα καθ᾽ ἣν ἐπροδόθη—ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τῆς συναισθήσεως τοῦ ἐπικειμένου μαρτυρίου, πάλιν εἰς τὴν προσευχὴν κατέφυγε λέγων: «Πάτερ μου, εἰ δυνατὸν ἔστι, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχὶ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ᾽ ὡς σύ». Καὶ διὰ τῆς ὑποταγῆς Του ταύτης πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἐπεκύρωσε τὴν περὶ προσευχῆς διδασκαλίαν Του, τονίσας ἐμπράκτως τὴν οὐσιώδη ἀλήθειαν, ὅτι διὰ νὰ ἦναι εὐπρόσδεκτος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀποδεκτὴ ἡ προσευχή, ἀνάγκη νὰ ἦναι σύμφωνος πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διότι τότε ἀσφαλῶς, καὶ μόνον τότε, θὰ ἦναι τὸ αἴτημα καλὸν καὶ συμφέρον διὰ τὸν αἰτοῦντα. Τοῦτο ρητῶς ἐδίδαξεν ὁ Κύριος, ἡ δὲ διδαχὴ αὕτη φέρει ὅλον τὸ κῦρος τῆς ἐφαρμογῆς ὑπὸ τοῦ Ἰδίου, ὅπως ἀληθεύει καὶ περὶ παντὸς θέματος περὶ τοῦ ὁποίου ἀφῆκε εἰς τοὺς ὀπαδούς του ἐντολὴν καὶ ὑποθήκην. Οὐδὲν ἐδίδαξεν ἐπὶ τοῦ ὁποίου Αὐτὸς πρῶτος δὲν ἔδωκεν ἐμπράκτως τὴν βεβαίωσιν. Αἱ ἀρχαὶ καὶ διατάξεις τῆς θρησκείας Του ἐπραγματοποιήθησαν πρῶτον ἐν τῷ χαρακτῆρί Του καὶ τῇ ζωῇ Του. Οὕτως ὥστε, διὰ νὰ κατανοήσῃ τις πλήρως τὸν Χριστιανισμόν, πρέπει νὰ μελετήσῃ τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς θεσμούς του ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ Μεγάλου Προτύπου—τοῦ Χριστοῦ.

Ποῖος ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τινὸς τῶν γνωστῶν θρησκευμάτων τοῦ κόσμου, θὰ ἐτόλμα νὰ εἴπῃ πρὸς τοὺς ὀπαδούς του: «Ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε», ὡς εἶπεν ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς δυσπιστοῦντας νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὴν ταυτότητά Του μετὰ τὴν Ἀνάστασιν μαθητάς, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπὸ πνευματικὴν ἔννοιαν πολλαχοῦ τῶν Εὐαγγελίων εἶπεν. Ἀλλ᾽ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία βασίζεται ἐπὶ πραγματικότητος, ὄχι ἐπὶ ἠθικῶν δογμάτων ἢ φιλοσοφικῶν οὐτοπιῶν. Ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας εὑρισκόμεθα πρὸ γεγονότων, ἱστορουμένων εἰς τὰ Εὐαγγέλια, ἅτινα δὲν εἶναι εἰμὴ πιστὴ συλλογὴ καλῶς βεβαιωμένων γεγονότων, ἐχόντων ὡς κέντρον, ἀρχὴν καὶ τέλος τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἀπὸ τῆς Γεννήσεώς Του μέχρι τῶν Παθῶν Του, ὁ χαρακτὴρ τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀξιέραστος προσωπικότης Αὐτοῦ, ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους στοργική Του συμπεριφορά, καὶ συμπάθεια, τὰ θαύματά του καὶ αἱ θεραπεῖαι του, ἡ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐξηλαστήριός του θυσία, ἡ ἔνδοξός Του Ἀνάστασις καὶ ἡ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς ἀνάληψίς Του. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐπασχολοῦντα τὴν προσοχὴν τοῦ ἐρευνητοῦ τῆς ἀψευδοῦς μαρτυρίας τῶν Εὐαγγελίων, καὶ εἰς ταῦτα καλεῖ τὴν ἀνθρωπότητα ὁ Χριστιανισμὸς νὰ πιστεύσῃ καὶ νὰ συμμορφωθῇ ὁλοψύχως καὶ μετὰ θυσίας. Ὁ δὲ κατανοήσας τὸν πραγματικὸν Χριστόν, κατενόησε τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμὸν ὅστις κατοπτρίζει τὸν χαρακτῆρα Αὐτοῦ, καὶ ἀποτελεῖ τὸν Κώδικα τῶν ἀρχῶν καὶ διατάξεων αὐτοῦ.

Ὁ εἰλικρινῶς ἐρευνῶν τὸν Κώδηκα τοῦτον καὶ ζητῶν νὰ ἐντυπώσῃ ἐπὶ τοῦ νοός του τὰς διατάξεις αὐτοῦ καὶ νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς αὐτάς. ἂς ἐξετάσῃ πῶς ἀντεπεξήρχετο ὁ Χριστὸς τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς, πῶς ἐφέρετο εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἀτομικήν. Ἂς ἐμπλησθῇ τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς σχέσεις του πρὸς ἀνθρώπους παντὸς εἴδους καὶ παντὸς χαρακτῆρος, καὶ ἂς ἦναι βέβαιος, ὅτι ἐὰν λάβῃ ὡς ὁδηγὸν τῆς ζωῆς του, τὸ πρότυπον ἐκεῖνο, θὰ ἦναι Χριστιανὸς ἐξ ἐκείνων πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποβλέπουν οἱ ἄνθρωποι, ὡς ἐκπροσωποῦντας τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν. Διότι, ἂν καὶ οἱ τοιοῦτοι δὲν ἦναι πολλοί, οὔτε βεβαίως ἐκ τῶν ἐπαιρομένων καὶ διασαλπιζόντων τὰς ἰδίας των ἀρετάς, ἀναγνωρίζονται ὅμως καὶ προκαλοῦν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τῶν μᾶλλον ἐσκληρυμένων ὑλιστῶν καὶ κοσμικοφρόνων. Ὁ ζῶν κατὰ Χριστόν, ὁ Χριστιανοπρεπὴς Χριστιανός, εἶναι καὶ αὐτὸς γεγονός, ἐξ ἐκείνων ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διὰ τῶν τοιούτων δὲ Χριστιανῶν προσελκύεται πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ ὁ μᾶλλον ἀνεπίδεκτος τῆς Χριττιανικῆς διδασκαλίας ἄνθρωπος. Πῶς δὲ συμβαίνει τοῦτο; Διότι εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ ἐμφανίζεται Αὐτὸς ὁ Χριστός.

Ὅτι ἡ προσωπικότης τοῦ Χριστοῦ, ὁ χαρακτήρ Του, ὁ γνήσιος αὐτοῦ ἀλτρουϊσμός, ἡ ὑπερέχουσά Του χάρις, συμπάθεια, ἐπιείκεια καὶ ἀγάπη, ἀποτελοῦν σύνολον, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς ποτὲ ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ. Τοῦτο ὁμολογοῦν καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρνούμενοι τὴν θείαν τοῦ Χριστοῦ καταγωγὴν καὶ φύσιν. Πασίγνωστοι τυγχάνουν αἱ ἐκφράσεις τοῦ ἀνεπιφυλάκτου θαυμασμοῦ ἐπιφανῶν συγγραφέων, οἵτινες ἀρνοῦνται τὴν ὑπερφυσικὴν φύσιν καὶ προέλευσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τῶν συγγραφέων τούτων ὁ γλαφυρότατος, ὁ Ρενάν, ἐν τῷ «Βίῳ τοῦ Ἰησοῦ», κλείει τὸ βιβλίον τοῦτο ὁμολογῶν, ὅτι «οἱασδήποτε ἐκπλήξεις καὶ ἂν ἐπιφυλάσσῃ τὸ μέλλον, τὸν Ἰησοῦν οὐδεὶς ποτὲ θὰ δυνηθῇ νὰ ὑπερβῇ. Ἡ λατρεία Αὐτοῦ θὰ παραμείνῃ ἐσαεὶ νεαρά. Ὁ θρῦλός Του θὰ προκαλῇ δάκρυα ἀτελείωτα. Τὰ Πάθη Αὐτοῦ θὰ συγκλονίζωσι τὰς εὐγενεστάτας ψυχάς. Οἱ αἰῶνες ἅπαντες θὰ διακηρύττωσιν, ὅτι μεταξὺ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων οὐδεὶς ὑπῆρξε μεγαλείτερος τοῦ Ἰησοῦ».

Ἐὰν τοιοῦτος ἦναι ὁ Χριστός, κατὰ τὴν ὁμολογίαν ἐκείνων οἵτινες ζητοῦν νὰ ἀποστερήσουν Αὐτὸν τῆς Θείας Του προελεύσεως καὶ φύσεως, ἐρωτῶμεν πῶς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐξηγοῦν τὸν χαρακτῆρά Του, τὰς πράξεις, τοὺς λόγους, τὰς σκέψεις, τὰς προσπαθείας Του, τὸ ἄφθαστον ὕψος καὶ κῦρος τῆς διδασκαλίας

Του καὶ τὴν ὑπερτάτην Του Θυσίαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος;

Πῶς ἐννοοῦν τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἰδίου,—τοῦ παγγνώστου καὶ ἀψευδοῦς—ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τὸν θεωροῦν ἆρά γε ὡς προϊὸν τῆς ἐξελίξεως τῶν αἰώνων ἢ ὡς μόνης τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας; Ἢ ὡς προϊὸν τῆς ἐποχῆς του, ὡς ὑπῆρξαν οἱ μεγάλοι κοσμοκράτορες μονάρχαι; Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπῆρξε προσωπικότης μοναδική, καὶ ὡς τοιαύτη ἀνάγκη καὶ ἡ ἀρχή, καὶ τὰ αἴτια τῆς ὑπάρξεώς Του νὰ ὑπῆρξαν μοναδικά. Καὶ πράγματι ἦσαν. Τὰ Εὐαγγέλια τὴν μοναδικὴν ἐκείνην ἀρχὴν καὶ αἰτίαν ὀνομάζουν Θείαν, τὸν δὲ Χριστὸν «Υἱὸν τοῦ Θεοῦ»—Ἐμμανουὴλ «Θεὸς μεθ' ἡμῶν».

Εἰς τοὺς ἀρνουμένους ὅτι καὶ ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον ἔχει ὑπόστασιν πραγματικὴν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ διακηρύττοντας ὅτι πρόκειται ἁπλῶς περὶ θρύλου, διαμορφωθέντος βαθμηδὸν περί τινα ἀσήμαντον πυρῆνα ἀληθείας, θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀντιτείνῃ τὸ ἑξῆς ἀναπόδραστον συμπέρασμα. Ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ ἰσχυροτάτη ἠθικὴ δύναμις, ἥτις ἐπὶ δύο σχεδὸν χιλιετηρίδας ἐξήσκησε τὴν μᾶλλον ἐξευγενιστικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐστηρίχθη ἐπὶ μιᾶς πλάνης! Ὅτι ἐὰν ὁ Ἰησοῦς τῶν Εὐαγγελίων ἦναι ἰδεῶδές τι πλάσμα καὶ οὐχὶ ἱστορικὴ πραγματικότης, τότε τὴν ἰσχυροτέραν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπιρροὴν ἤσκησεν **ἓν φάσμα, μία σκιά,** ἰσχυροτέρα ὅλων τῶν ἐπ' ἀγαθῷ ἐνεργειῶν ὅσαι ποτὲ κατεβλήθησαν. Καὶ τὸ συμπέρασμα ἐκ τούτου εἶναι ἀπείρως δυσκολώτερον νὰ παραδεχθῇ τις παρ' ὅ,τι εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστιανισμός. Ταῦτα μάλιστα οἱ ἀρνούμενοι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστοῦ λησμονοῦν ἢ σκοπίμως ἀποσιωποῦν—τὰ ἀποτελέσματα τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιρροῆς Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς κοινωνίας, τῆς οἰκογενείας, τοῦ βίου τοῦ ἀτομικοῦ—ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ οἱ ἴδιοι ἀπολαμβάνουν καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων θὰ εὑρίσκοντο σήμερον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν ἀπολιτίστων φυλῶν τοῦ κόσμου! Εἶναι ἡ αἰσχίστη ἀνειλικρίνεια, ὁ ἀπολαμβάνων τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὰ προνόμια τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ νὰ ἀρνῆται τί ὀφείλει εἰς τοῦτον καὶ εἰς τὸν Ἱδρυτὴν αὐτοῦ καὶ νὰ ἀποδίδῃ ταῦτα εἰς ἄλλας ἐπιδράσεις καὶ συνθήκας.

Ἀναπολόγιστος εἶναι ἡ δύναμις ὅλων τῶν ἐπιδράσεων τοῦ Χριστιανικοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ; τὰς ὁποίας ἡμεῖς σήμερον καρπούμεθα ἀσυναισθήτως εἰς κάθε σχέσιν τοῦ βίου ἡμῶν. Πολλὰ ὀλίγον στρέφομεν τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὰ προνόμια τὰ ὁποῖα ἀπολαμβάνομεν, Χριστιανοὶ εἰς Χριστιανικὴν χώραν. Εἶναι καιρὸς νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ὀφειλὴν ἡμῶν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ πρωτίστως πρὸς τὸν Χριστόν, νὰ ἀναπετάσωμεν θαρραλέως τὴν σημαίαν Του, ἀντιτασσόμενοι πρὸς τὰς ἐπηρείας τῆς κοσμικοφροσύνης καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ Πονηροῦ, καθιστάμενοι οὕτω διὰ τῆς Χριστιανοπρεποῦς ἡμῶν ζωῆς καὶ ἀναστροφῆς μεταξὺ τῶν ὁμοίων ἡμῶν, ἄξιοι τοῦ ὀνόματος τὸ ὁποῖον φέρομεν.

— Πλούσιοι εἴμεθα ὅταν ἀπολαμβάνωμεν πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν. Δυνατοὶ ὅμως εἴμεθα, ὅταν ἐξεύρωμεν νὰ περνῶμεν χωρὶς αὐτά.

— Καὶ αὐτὴ ἡ προσευχή σου εἶναι μήνυμα ἐξ οὐρανοῦ.

ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΑΝΑΜΕΜΟΡΦΩΜΕΝΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΝ PODEBRADY

Τὸ ἐτήσιον Συνέδριον τῶν Ἀναμεμορφωμένων Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης συνῆλθεν ἐφέτως εἰς τὴν μικρὰν λουτρόπολιν Podébrady τῆς Βοημίας, ἡ ὁποία ἀπέχει 50 χλμ. τῆς Πράγας. Ἐξελέγη δὲ ἡ πόλις αὕτη ὡς τόπος τοῦ Συνεδρίου ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν χάριν τῆς ἡσυχίας της, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς ἱστορικότητός της ὡς γενετείρας ἑνὸς Εὐαγγελικοῦ βασιλέως τῆς Βοημίας, τοῦ Γεωργίου, ἀκμάσαντος τῷ 1420—1471. Τοῦ βασιλέως τούτου ἡ παράστασις ἐδόθη ὡς μετάλλιον εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου..

Ἡ θρησκευτικὴ ἱστορία τῆς Βοημίας πρὸ τῆς Ἀναμορφώσεως τοῦ Λουθήρου εἶναι γνωστὴ—ἡ δρᾶσις καὶ ὁ μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ Ἰωάννου Οὔσσίου, τοῦ ὁποίου αἱ ἀρχαὶ ἀπετέλεσαν ἔκτοτε τὴν βάσιν τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, τῆς φερούσης τὸν τίτλον «Ἐκκλησία τῶν Βοημῶν Ἀδελφῶν.» Αὐτὴ δὲ ἔχει μέχρι σήμερον ὡς ἔμβλημα τὸ Ποτήριον τῆς Εὐχαριστίας, διότι ὁ Οὔσσιος, μεταξὺ ἄλλων ζητημάτων, ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ Παπισμοῦ καὶ διὰ τὸ ζήτημα τῆς Εὐχαριστίας, καὶ ἀπῄτησεν ὅπως οἱ πιστοὶ μεταλαμβάνωσι καὶ τοῦ οἴνου τῆς Εὐχαριστίας καὶ ὄχι τοῦ ἄρτου μόνον, ὡς εἶχε θεσπίσει ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ Ἐκκλησία τῶν Βοημῶν Ἀδελφῶν ὑπέστη τρομεροὺς διωγμοὺς καὶ μαρτύρια· ὁλόκληρος ἡ ὀργὴ τοῦ Παπισμοῦ ἐστράφη κατὰ τῆς πρώτης ταύτης ἐπαναστάσεως ἐναντίον τῆς Παπικῆς τυραννίας καὶ ἑτεροδιδασκαλίας, καὶ τῇ βοηθείᾳ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας κατωρθώθη ἡ κατάπνιξις τῆς ἐξεγέρσεως ἐκείνης. Αἱ χιλιάδες τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς ἀπεδεκατίσθησαν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἢ ἐξηναγκάσθησαν εἰς ἐκπατρισμὸν ἀπέμεινε δὲ μόνον μικρὸν ὑπόλοιπον, ὅπερ ἐν κρυπτῷ διετήρησε τὰς Εὐαγγελικάς του ἀρχάς, ἕως οὗ μετὰ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον ἡ Αὐστριακὴ κυριαρχία κατελύθη καὶ ἡ Βοημία, ὡς τμῆμα τῆς Τσεχοσλοβακίας, ἀνέκτησε τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικήν της ἐλευθερίαν. Ἔκτοτε ἡ Ἐκκλησία τῶν Βοημῶν Ἀδελφῶν αὐξάνει ἁλματικῶς. Μία λ. χ. τῶν ἐκκλησιῶν της, ἥτις πρὸ τοῦ Πολέμου εἶχε μόνον 350 μέλη, σήμερον ἀριθμεῖ 2000.

Τὸ Συνέδριον ἤρξατο τὴν ἑσπέραν τῆς Τετάρτης (4 Σεπτεμβρίου) διὰ δημοσίας λατρείας ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως Podébrady, παρόντων τῶν ἀντιπροσώπων καὶ πλήθους λαοῦ. Μεθ᾿ ὃ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου καθηγητὴς κ. Curtis ἐκήρυξε τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου καὶ ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν καθηγητὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πράγας κ. Bednar, ὅστις ὡμίλησε περὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος τοῦ Προτεσταντισμοῦ.

Οἱ σύνεδροι ἀνήρχοντο εἰς 55, ὑπῆρχον ὅμως καί τινες ἐπισκέπται οἰκεῖοι τῶν ἀντιπροσώπων καὶ οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν φιλοξενουμένων ἀνῆλθεν εἰς 70, ἐκ 12 κρατῶν, τῶν ὁποίων αἱ σημαῖαι ἐκυμάτιζον εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ ξενοδοχείου, ἔνθα οἱ κεκλημένοι ἐλάμβανον τὰ γεύματά των.

Ἀντιπρόσωποι δὲν προσῆλθον ἐξ Ἰταλίας λόγῳ τῆς συγχρόνου συγκλήσεως τῆς Συνόδου τῆς Βαλδενσιανῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξ ἄλλων αἰτιῶν· οὔτε καὶ ἐκ

τῆς Εὐαγγελικῆς (Πρεσβυτερικῆς) Ἐκκλησίας τῆς Ἱσπανίας, ἕνεκα δυσκολιῶν προερχομένων ἐκ θρησκευτικῶν διωγμῶν· ἐπίσης δὲ ἐκ τῆς Οὐκρανίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἔλθωσιν ἀντιπρόσωποι ἕνεκα τοῦ ἀπηνοῦς διωγμοῦ, ὃν ὑφίστανται πάντες οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ Χριστιανοὶ ἐκ μέρους τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀπὸ τῆς ἑπομένης 5ης Σεπτεμβρίου ἐσυνεχίσθησαν αἱ συνεδριάσεις ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Δημαρχείου, εὐγενῶς παραχωρηθείσης πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Αἱ συνεδριάσεις ἤρχιζον δι᾽ ἀναγνώσεως ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ προσευχῆς, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας ἀπήγγειλον ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν τὴν Κυριακὴν προσευχήν· ἔληγον δὲ τὴν ἑσπέραν διὰ ὑμνῳδίας καὶ τῆς ἀπαγγελίας τῆς Ἀποστολικῆς εὐλογίας.

Αἱ συνεδριάσεις ἐγίνοντο τὴν πρωΐαν, τὸ ἀπόγευμα καὶ τὴν ἑσπέραν. Κατ᾽ αὐτὰς ἀνεγνώσθησαν ἐκθέσεις ἐκ μέρους τῶν παρόντων ἀντιπροσώπων περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν των καὶ τῶν μὴ ἀντιπροσωπευθεισῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἀπέστειλαν τὰς ἐκθέσεις των εἰς τὸ Προεδρεῖον. Συνεζητήθησαν ἐπίκαιρα ζητήματα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς λ. χ. ὁ Πρεσβυτεριανισμὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας (Ἀγγλικανικήν, Λουθηρανήν).—Ἡ ἀναβίωσις τοῦ Καλβινισμοῦ.—Ὁ Πρεσβυτεριανισμὸς καὶ ἡ κίνησις Πίστεως καὶ Τάξεως (Faith and Order).—Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ νεωτέρα Πολιτεία—Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐν τῇ σημερινῇ κοινωνίᾳ—Αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἀναμορφώσεως ὡς βάσις τῆς σημερινῆς Δημοκρατίας

Τὰ θέματα ταῦτα ἀνεπτύχθησαν ἀπὸ εἰδικοὺς καθηγητὰς καὶ ἐπιστήμονας, καὶ οἱ λόγοι μεθηρμηνεύθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς διαφόρους γλώσσας τῶν παρευρισκομένων ἀντιπροσώπων.

Ἐκ τῶν ἀναγνωσθεισῶν ἐκθέσεων προέκυψεν ἡ ἐντύπωσις ὅτι σχεδὸν ὅλαι αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Εὐρώπης διέρχονται κρισίμους περιστάσεις λόγῳ οἰκονομικῶν δυσχερειῶν, διωγμῶν, ἐλλείψεως ποιμένων, κτλ. Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω δυσχερειῶν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Οὐκρανίᾳ ἐκκλησιῶν καὶ ἡ ἐν Γερμανίᾳ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία διέρχεται μίαν κρίσιμον περίοδον λόγῳ τοῦ γνωστοῦ ἐθνικιστικοῦ προγράμματος τοῦ Χίτλερ. Πάντα ταῦτα συνεκίνησαν βαθύτατα τὸ Συνέδριον καὶ εὐχαὶ ἐξεφράσθησαν ὅπως ὁ Κύριος ἐνισχύσῃ πάντας, ὥστε νὰ ἐμμείνωσιν ἐν τῇ πίστει χωρὶς νὰ μειωθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη των πρὸς τὸν Κύριον, ὅστις οὐδέποτε λησμονεῖ τοὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός Του ὑφισταμένους τὰς σκληρὰς αὐτὰς δοκιμασίας. Ἡ ἐν Οὐκρανίᾳ Ἐκκλησία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὑφίσταται καὶ τὴν δοκιμασίαν τῆς πείνης, διότι στερεῖται τῶν πάντων καὶ δὲν δύναται οὔτε ἔξωθεν νὰ τύχῃ οἰκονομικῆς τινος ἐνισχύσεως πρὸς ἐξασφάλισιν ἔστω καὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκθέσεως τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν, λόγῳ τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων μας δυσκολιῶν. Ἐγένετο δὲ εὔφημος μνεία ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συνεδρίου περὶ τοῦ ἐν Ἐδιμβούργῳ σπουδαστοῦ τῆς θεολογίας κ. Μιχ. Κυριακάκη, ὅστις προετοιμάζεται διὰ τὴν ἱερὰν διακονίαν ἐν τῇ Ἑλλ. Εὐαγγελικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τὴν Κυριακὴν 8ην Σεπτεμβρίου οἱ πλεῖστοι τῶν ἀντιπροσώπων ἀνὰ δύο καὶ ἀνὰ εἷς ὡμίλησαν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν πλησιεστέρων πόλεων. Ὁ ὑποφαινόμενος μετὰ τοῦ Προέδρου τοῦ Συνεδρίου μετέβημεν εἰς τὴν πόλιν Hrade Karlove (φρού-

ριον τῆς Βασιλίσσης), σπουδαῖον ἄλλοτε κέντρον τῶν Βοημῶν Ἀδελφῶν. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην εἶχον ἐναπομείνει πρὸ τοῦ Παγκ. Πολέμου μόνον δύο Εὐαγγελικαὶ οἰκογένειαι λόγῳ τῶν ἀπηνῶν διωγμῶν· ἔκτοτε ὅμως ἡ ἐκκλησία αὕτη ηὔξησεν ἁλματωδῶς καὶ σήμερον ἀριθμεῖ περὶ τὰ χίλια καὶ πλέον μέλη, μὲ ὡραίαν νεόδμητον ἐκκλησίαν εἰς κεντρικὸν μέρος τῆς πόλεως. Ἐγνώρισα ἓν μέλος τῆς μιᾶς τῶν δύο ἐκείνων οἰκογενειῶν. Μετὰ τὸ κήρυγμα, προσεκλήθη νὰ ὁμιλήσῃ ὁ Πρόεδρος κ. Curtis ὅστις ἐχαιρέτησε τὴν ἐκκλησίαν ἐκ μέρους τοῦ Συνεδρίου καὶ τοὺς ἐνεθάρρυνε διά τινων παρατηρήσεών του. Μεθ' ὃ ὁ ὑποφαινόμενος προσέθηκα ὀλίγα ἐπὶ τοῦ ἐδαφίου «Ἐνθυμοῦ τὸν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ Ἰησοῦν Χριστόν», κτλ., τονίσας ὅτι μετὰ τοῦ Χριστοῦ εἴμεθα πάντοτε πλειοψηφία καὶ τοῦτο πρέπει νὰ μᾶς ἐνισχύῃ εἰς τὴν Χριστιανικήν μας προσπάθειαν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 5ης Σεπτεμβρίου ἐγένετο δεξίωσις τῶν ἀντιπροσώπων ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τοῦ Podêbrady καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Λουτρῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐγένοντο αἱ δέουσαι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις, παρετέθη δὲ τέϊον.

Ἐνωρὶς τὸ ἀπόγευμα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου καὶ ἀρκετοὶ προσκεκλημένοι ἐξέδραμον εἰς τὴν πόλιν Mlada Boleslav, ἄλλοτε τὸ κέντρον, ἡ μητρόπολις, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Βοημῶν Ἀδελφῶν. Ἐκεῖ ὡδηγήθημεν εἰς τὸ μουσεῖον, ὅπερ ἦτο ἄλλοτε ἡ μεγαλειτέρα ἐκκλησία τῶν Βοημῶν Ἀδελφῶν, κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ὁποίας κατὰ τὸ 1554 παρευρίσκοντο περὶ τὰς 15 χιλιάδας ἀδελφῶν. Ἀλλ' οἱ ἀπηνεῖς διωγμοὶ καὶ ἐξορίαι ἔφερον τὸ κτίριον τοῦτο εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ρ/Καθολικῶν· τώρα δὲ μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας, ἐγένετο Μουσεῖον. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ὀρφανοτροφείου ἀρρένων τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς πόλεως, ἐπανήλθομεν εἰς Podébrady διὰ τὴν συνέχισιν τῶν ἐργασιῶν μας.

Τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς, μετὰ τὴν δημοσίαν λατρείαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν διάλεξιν «περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐν τῇ σημερινῇ κοινωνίᾳ» ἐκ μέρους δύο ὁμιλητῶν (ἑνὸς Ἄγγλου καὶ ἑνὸς Τσέχου), ὁ κ. Πρόεδρος ἐκήρυξε τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Τὴν προηγουμένην, Σάββατον, τὸ Συνέδριον ἐψήφισε τὰς εὐχαριστίας του εἰς τὴν φιλοξενήσασαν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἐπιτροπάς, τὰς συμπαθείας του πρὸς τὰς πασχούσας Ἐκκλησίας καὶ τὴν πρὸς αὐτὰς σύστασιν ἐμμονῆς ἐν τῇ πίστει, τοὺς χαιρετισμούς του πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας τὰς ἀντιπροσωπευθείσας εἰς τὸ Συνέδριον, ἰδιαίτερον δὲ χαιρετισμὸν πρὸς τὸ ἐν Παρισίοις συνερχόμενον προσεχῶς Παγκόσμιον Λουθηρανὸν Συνέδριον (ὃν χαιρετισμὸν θὰ κομίσῃ αὐτοπροσώπως ὁ παρευρισκόμενος Dr Boegner, ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας), καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ρωσσίᾳ ἀδελφούς, ὅπου ἐκ 200 ἱεροκηρύκων ἀπέμειναν ἐν τῇ ζωῇ μόνον 18. Προκειμένου περὶ τῆς ἐν Ρωσσίᾳ καταστάσεως, τὸ Συνέδριον ἐξέφρασε τὰς συμπαθείας του πρὸς τὴν ἐκεῖ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἥτις καὶ αὐτὴ εἶναι μαρτυρική, καὶ ἐζήτησε τὰς προσευχὰς ὅλων τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν ὑπὲρ τοῦ Ὀρθοδόξου ἐν Ρωσσίᾳ λαοῦ.

Τὴν 9ην Σεπτεμβρίου (Δευτέραν) ἐπέστρεψαν ἐν σώματι οἱ ἀντιπρόσωποι

εἰς Πράγαν, ἔνθα ἀνέμενον αὐτοὺς δύο δεξιώσεις. Ἡ πρώτη ἔλαβε χώραν περὶ ὥραν 10,30΄ εἰς τὸ Δημαρχεῖον, ὅπου ὁ δήμαρχος τῆς πρωτευούσης κ. Βάχα τοὺς προσεφώνησε, δεχθεὶς τὰς εὐχαριστίας τοῦ Προέδρου τοῦ Συνεδρίου. Εἰς ἕκαστον δὲ ἀντιπρόσωπον ἐδωρήθη ἓν μικρὸν λεύκωμα τῆς πόλεως· τινὰ τῶν λευκωμάτων τούτων ἐδέχθη πάνυ προθύμως νὰ ὑπογράψῃ ὁ κ. Δήμαρχος. Μεθ᾽ ὃ περιειργάσθησαν τὸ κτίριον, καὶ ἐπικειμένης τῆς μεσημβρίας παρηκολούθησαν ἔξωθεν πῶς τὸ παλαιότατον ὡρολόγιον τοῦ Δημαρχείου σημαίνει τὴν 12ην ὥραν, πῶς ἀνοίγουν δύο μικραὶ θύραι ἑκατέρωθεν τοῦ ὡρολογίου, ἐκ τῆς μιᾶς τῶν ὁποίων ἐξέρχονται κατὰ σειρὰν οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, παρελαύνουν πρὸ τοῦ ὡρολογίου καὶ ἐξαφανίζονται διὰ τῆς ἑτέρας. Περὶ ὥραν 1 μ. μ. οἱ σύνεδροι παρεκάθησαν εἰς γεῦμα δοθὲν ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Πράγας καὶ τὸ ἀπόγευμα ἐγένοντο δεκτοὶ εἰς τέϊον δοθὲν πρὸς τιμήν των ὑπὸ τοῦ κ. Krofta, ἀντιπροσωπεύοντος τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Μπένες, ἀπόντα εἰς Γενεύην, καθ᾽ ὃ Πρόεδρον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Τὴν ἑσπέραν ὥρᾳ 7,30΄ ἐδόθησαν αἱ τελευταῖαι διαλέξεις, ὑπὸ τοῦ Dr Boegner Γαλλιστὶ καὶ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Zilka Τσεχιστὶ ἐπὶ τοῦ θέματος: «Αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἀναμεμορφωμένης Ἐκκλησίας εἶναι αἱ βάσεις τῆς σημερινῆς Δημοκρατίας».

Μεθ᾽ ὃ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν καὶ τὴν ἑπομένην πρωΐαν οἱ σύνεδροι ἀνεχώρησαν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν καὶ οὕτως ἔληξε τὸ τόσον εὐχάριστον καὶ πλούσιον εἰς ὠφελίμους ἐντυπώσεις Συνέδριον τοῦτο.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τὰς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ τὰς συμμετασχούσας Ἐκκλησίας.

Π. Γ. Λογγινίδης

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Αὗται εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς αἱ κατευθύνσεις, τὰς ὁποίας ἠκολούθησεν ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ τοῦ Μωυσέως. Κίνητρόν της ἦτο ἡ ἐπιθυμία τῆς διατηρήσεως εἰς τὴν διανομὴν τοῦ πλούτου ἑνὸς ἐπιπέδου ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον παγίου, σταθεροῦ καὶ δικαίου, καὶ ἡ διὰ μέσου τούτου καταπολέμησις τῆς πτωχείας. «***Διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ πτωχὸς μεταξύ σας***» (Δευτ. ιε΄. 4). Καὶ ἡ μὲν ὁλοκλήρωσις τοῦ ἰδεώδους τούτου εἶναι ἀνέφικτος δι᾽ οἱανδήποτε ἀνθρωπίνην κοινωνίαν. Τὸ μέτρον τῆς ἱκανότητος καὶ τῶν λοιπῶν προσόντων δὲν εἶναι ἴσον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ὡς ἐκ τούτου καὶ τὸ μέτρον τοῦ πλούτου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταστῇ ἑνιαῖον. Τοῦτο δὲ τὸ δέχεται καὶ αὐτὸς ὁ Νομοθέτης, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον προσθέτει: «***Δὲν θέλει λείψῃ πτωχὸς ἐκ μέσου τῆς γῆς σου***» (Δευτ. ιε΄. 11). Τὰ δύο δὲ ταῦτα χωρία δὲν ἀντιφάσκουν πρὸς ἄλληλα, διότι ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέβλεψεν ὁ Νόμος, δὲν ἦτο ἡ πραγματοποίησις ἀνεφίκτων ἰδεωδῶν, ἀλλ᾽ ὁ περιορισμὸς τοῦ κακοῦ εἰς τὰ ἐλάχιστα δυνατὰ ὅρια

ἐντὸς τοῦ πλαισίου πάντοτε τῆς πραγματικότητος. Συνεπῶς ἐνῷ ὁ ***«πτωχὸς»*** ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ δυσπραγοῦντος οἰκονομικῶς δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλίπῃ ἐντελῶς ἐκ τοῦ μέσου τῆς Ἰσραηλιτικῆς κοινωνίας, τοὐναντίον ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ πένητος, τοῦ ἀνθρώπου δηλ. τοῦ περιερχομένου εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν, τῆς πληγῆς αὐτῆς τῶν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας κοινωνιῶν, θὰ ἦτο δυνατὸν διὰ τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου νὰ μὴ ἐμφανισθῇ ποτέ. Καὶ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι ἐξελέγησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰ καταλληλότερα δυνατὰ μέσα. Ὑπῆρξαν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας πλεῖστοι κοινωνιολόγοι καὶ νομοθέται, οἱ ὁποῖοι ἐπεδίωξαν τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν πενεστέρων κοινωνικῶν τάξεων. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον διακρίνει τὴν Μωσαϊκὴν Νομοθεσίαν ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν λοιπῶν νομοθετῶν καὶ κοινωνιολόγων, εἶναι ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἐκ τῶν ὑστέρων κατὰ κανόνα ἐπεχείρησαν νὰ θεραπεύσουν τὰς ἀναφαινομένας κοινωνικὰς πληγάς, αὕτη δὲ ἐκ τῶν προτέρων καὶ πρὶν κἂν ἐγκατασταθῇ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ἐν Χαναὰν ἔταμε τὰς ὁδούς, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἀπετρέπετο ἡ ***δημιουργία*** τῶν κοινωνικῶν τούτων πληγῶν. Ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ἡ Μωσαϊκὴ Νομοθεσία κατέχει ὄχι ἁπλῶς ἐξέχουσαν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο μοναδικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν λοιπῶν νομοθετημάτων καὶ κοινωνιολογικῶν συστημάτων.

Μνημονεύεται ὡς μέγας μεταρρυθμιστὴς ὁ Σόλων, καὶ εἶναι πράγματι μέγας. Ἀντεμετώπισε τὴν δυστυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιέλθη ὁ πολὺς λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, μὲ ἀποφασιστικότητα διὰ τῶν προαναφερθέντων μέτρων του. Ἀλλὰ τί εἶναι τὰ μέτρα ταῦτα τῆς προστασίας τῶν ὀφειλετῶν ἀπέναντι τοῦ σοφοῦ συστήματος τῶν διατάξεων τῆς Μωσαϊκῆς Νομοθεσίας διὰ τῶν ὁποίων περιωρίζετο αὐτὴ ἡ δημιουργία μεγάλων χρεῶν; Ἐνθυμούμεθα μὲ θαυμασμὸν τὸ μεταρρυθμιστικὸν ἔργον τῶν Γράκχων, οἵτινες ἔθεσαν χεῖρα εἰς τὰ παμμέγιστα κτήματα τῶν πλουσίων τῆς Ρώμης καὶ τὰ διένειμαν εἰς τοὺς ἀκτήμονας. Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ συγκριθῇ τὸ ἔργον τοῦτο μὲ τὰς διατάξεις ἐκείνας τῆς Μωσαϊκῆς Νομοθεσίας, δι' ὧν καθίσταται ἀδύνατος αὐτὴ αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς ἀρχικῆς διανομῆς τῆς γῆς, καὶ ἡ δημιουργία ἀκτημόνων; Ἐξυμνεῖται τὸ μεταρρυθμιστικὸν ἔργον τῶν Ἰσαύρων, οἱ ὁποῖοι μεταξὺ ἄλλων κατήργησαν καὶ τὴν τάξιν τῶν δουλοπαροίκων, τὸ στίγμα τοῦτο τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἀντιμετρηθῇ τὸ μέτρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε πολὺ συντόμως συνεμερίσθη τὴν κακὴν τύχην τοῦ ὅλου μεταρρυθμιστικοῦ ἔργου, μὲ τὴν σοφὴν πρόνοιαν, ἡ ὁποία περιώρισε τὴν δουλείαν εἰς τὰ ἐλάχιστα δυνατὰ διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὅρια;

Τὸ ἀνωτέρω περιγραφὲν σύστημα τῶν Μωσαϊκῶν διατάξεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπεδιώχθη ἡ αὐτόματος ἀναπροσαρμογὴ τῆς κατανομῆς τοῦ πλούτου μεταξὺ τῶν διαφόρων οἰκογενειῶν τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὸ ἀρχικῶς καθιερωθὲν καθεστώς, δυνάμεθα νὰ τὸ παρομοιάσωμεν μὲ τὴν λειτουργίαν τῆς ***ἀσφαλιστικῆς δικλεῖδος.*** Ὅπως δι' ἐκείνης ἐπιτυγχάνεται ἡ αὐτόματος ἐξάτμισις τοῦ λέβητος καὶ οὕτω πως ἀποφεύγεται ὁ κίνδυνος νὰ ὑπερβῇ ἡ πίεσις τῶν ἀτμῶν τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀνεκτὸς εἰς τὰ τοιχώματά του, οὕτω πως καὶ αἱ διατάξεις αὗται, προσαρτηθεῖσαι εἰς τὸν λέβητα τῆς κοινωνικῆς διαπάλης, ἐξησφάλισαν τὴν αὐτόματον περιοδικὴν ἀραίωσιν τῶν ἀτμῶν τῆς κοινῆς δυσφορίας, τοὺς ὁποίους

ἦτο φυσικὸν ἡ πάροδος τοῦ χρόνου νὰ συμπυκνώνῃ Κατὰ τὸ διάστημα μιᾶς πεντηκονταετίας ἠδύνατο μία οἰκογένεια νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποξεξενωθῇ τῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας της, καὶ νὰ βυθισθῇ εἰς τὰ χρέη, οὐχὶ σπανίως δὲ νὰ ἴδῃ καὶ τὰ μέλη της πωλούμενα ὡς δούλους. Ὅταν δὲ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐνεφανίζετο εἰς μέγαν ἀριθμὸν οἰκογενειῶν, φυσικὸν ἦτο ἡ γενικὴ δυσφορία νὰ λαμβάνῃ ἐπικινδύνους διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστὼς διαστάσεις. Ἐπήρχετο ὅμως ἡ λειτουργία τῆς «ἀσφαλιστικῆς δικλεῖδος», ἡ ὁποία διὰ τῶν τριῶν κρουνῶν της—τοῦ Σαββατικοῦ ἔτους, τῆς ἑπταετίας τῶν δούλων καὶ τοῦ Ἰωβηλαίου ἔτους—ἐπανέφερεν **αὐτομάτως** τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν θέσιν καὶ ἐξησφάλιζε τὴν κοινωνικὴν ὁμαλότητα.

Ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους νομοθέτημα ἐνθυμίζον κάπως τὸ μοναδικὸν τοῦτο σύστημα τῆς Μωσαϊκῆς Νομοθεσίας ὡς πρὸς τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν, κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν τὸ νομοθέτημα τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν μέγιστον ἐκ τῶν συγχρόνων ἐχθρῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν, τὸν δικτάτορα Χίτλερ, ὁ ὁποῖος μεταξὺ τῶν μέτρων του διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας Γερμανίας, περιέλαβε καὶ διάταξιν, δι' ἧς καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἐκποίησις τῆς πατρογονικῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας. (1)

Καὶ τώρα ἐρωτᾶται μέχρι πότε διετηρήθη παρὰ τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν προπεριγραφέντων θεσμῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβάσισεν ὁ Μωϋσῆς τὴν κοινωνικὴν πολιτικήν του, καὶ ποίαν ἔσχον ἐπίδρασιν οἱ θεσμοὶ οὗτοι ἐπὶ τῆς καθόλου ζωῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Μὲ ἀκρίβειαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαν-

(1) Ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἄλλη μία μίμησις τοῦ Μωσαϊκοῦ Ἰωβηλαίου ἔτους, ὀφειλομένη εἰς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν. Κατὰ τραγικὴν ὅμως εἰρωνίαν ἐνῷ εἰς τὴν Μωσαϊκὴν Νομοθεσίαν τὸ ἔτος τοῦτο ἐθεσπίσθη πρὸς οἰκονομικὴν ἀνακούφισιν τοῦ λαοῦ, ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία τὸ ἐχρησιμοποίησε διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐκμετάλλευσίν του. Ἐν ἔτει 1299 ἐπὶ Πάπα Βονιφατίου τοῦ Η΄. διεδόθη καταλλήλως ἡ φήμη ὅτι ὅστις προελάμβανε νὰ προσκυνήσῃ εἰς τὸν ἐν Ρώμῃ Ναὸν τοῦ Ἁγ. Πέτρου κατὰ τὸ ἔτος 1300 θὰ ἀπέκτα τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του· Ἡ ἀκολουθήσασα ἐξαιρετικὴ συρροὴ τῶν προσκυνητῶν κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο καὶ τὰ ἐντεῦθεν μυθώδη κέρδη τοῦ κλήρου ἔπεισαν τοὺς ἐπισήμους τῆς Ἐκκλησίας νὰ θεσπίσουν τὴν ἐπανάληψιν τοῦ πειράματος ἀνὰ πᾶν 100ὸν ἔτος. Τὰ χρονικὰ ὅμως ταῦτα ὅρια δὲν ἐπρόφθασαν νὰ τηρηθοῦν οὔτε κατὰ τὴν πρώτην ἑκατονταετίαν, διότι ὁ Πάπας Κλήμης ὁ ΣΤ΄ ἔχων ἐπείγουσαν ἀνάγκην χρημάτων περιώρισε τὰ χρονικὰ ὅρια τοῦ Ἰωβηλαίου εἰς τὰ Μωσαϊκὰ τοιαῦτα, ἤτοι εἰς 50 ἔτη, οὕτω δὲ τὸ δεύτερον Ἰωβηλαῖον ἑωρτάσθη τῷ 1350 μ. Χ. Ὁ Πάπας ὅμως Οὐρβανὸς ὁ ΣΤ. εἶχε φαίνεται ἔτι μεγαλειτέραν ἀνάγκην χρημάτων καὶ περιώρισε τὰ ὅρια τοῦ Ἰωβηλαίου εἰς τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δηλ. εἰς 33 ἔτη. Τέλος ἐπὶ Πάπα Παύλου τοῦ Β΄ ἡ ἐκκλησιαστικὴ βουλιμία ἔφθασεν εἰς τὸ ζενίθ, περιορίσασα τὰ ἔτη τοῦ Ἰωβηλαίου εἰς 25. Καὶ μέχρι σήμερον ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὸ Ἰωβηλαῖον ἔτος ἀνὰ πᾶν 25ον ἔτος. Ἀντὶ δὲ τῆς ἀργυρᾶς σάλπιγγος, ἥτις ἀνήγγελλεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν Ἰσραὴλ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἰωβηλαίου, τὸ ἐγκαινιάζει ὁ Πάπας κτυπῶν τρὶς ἐπὶ μιᾶς κλειστῆς θύρας τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Πέτρου καὶ ἀπαγγέλων τὰς λέξεις τοῦ Ψαλμοῦ «Ὑψώθητε, πύλαι αἰώνιοι». Καὶ αἱ μὲν πύλαι ὑψοῦνται, διότι ἔχει προνοήσῃ περὶ τούτου ἡ ὑπηρεσία τοῦ Βατικανοῦ, ὁ θεσμὸς ὅμως τοῦ Ἰωβηλαίου, καθ' ὃν τρόπον χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι πλέον παρὰ ἓν ζωηρὸν παράδειγμα τοῦ βαθμοῦ, μέχρι τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ τὰ ἱερώτερα πράγματα ἡ ἀνθρωπίνη ἀπληστία.

τήση τις εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα· εὑρίσκομεν ὅμως τόσον εἰς τὴν Ἁγ. Γραφὴν ὅσον καὶ εἰς ἄλλας πηγὰς ἐνδείξεις, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ σχηματίσωμεν εἰκασίας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀσφαλεῖς. Καὶ πρῶτον, ὅσον ἀφορᾷ τὸ Σαββατικὸν ἔτος, ἡ παραμέλησις αὐτοῦ προελέχθη παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ Μωϋσέως, ὅστις συνεδύασε τὴν παραμέλησιν ταύτην μὲ τὴν μέλλουσαν αἰχμαλωσίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν Βαβυλῶνι, ἥτις θὰ ἠκολούθει ὡς συνέπεια καὶ ποινὴ (Λευϊτ. κϛ΄. 34, 35, 43). Ἡ προφητεία δὲ αὔτη ἐξεπληρώθη πράγματι καὶ παρέμεινεν ἡ γῆ ἔρημος ἐπὶ 70 ὁλόκληρα ἔτη, ὅσα δηλαδὴ καὶ τὰ Σαββατικὰ ἔτη, τὰ ὁποῖα ὑπέκλεψαν τρόπον τινα οἱ ἄνθρωποι καλλιεργοῦντες ἄνευ διακοπῆς τὴν γῆν (Χρον. Β΄. λϛ΄. 20 - 21). Ἂν δὲ λάβωμεν ὑπ᾽ ὄψιν ὅτι ἡ ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσία ἐγένετο τῷ 603 π Χρ. καὶ ὅτι κατεπατήθησαν 70 ἐν ὅλῳ Σαββατικὰ ἔτη, δὲν θὰ σφάλωμεν ἴσως τοποθετοῦντες τὴν ἔναρξιν τῆς παραμελήσεως ταύτης κατὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ ἐν Ἰσραήλ, δεδομένου ὅτι ὁ Σαοὺλ ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1072 π Χρ. Ἡ Θεία ὅμως αὕτη τιμωρία δὲν ἔμεινεν ἄνευ ἀποτελέσματος, διότι ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ Ἰσραηλῖται προσηλώθησαν ὁλοψύχως εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ Νόμου, καὶ ἔκτοτε μέχρι καὶ πέραν τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μνημονεύεται ἡ ἀκριβὴς τήρησις τοῦ Σαββατικοῦ ἔτους. Ὁ Ἰώσηπος (Ἀρχ. ΙΔ΄. ιϛ΄. 2) ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου πολιορκίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ οἱ ἐν αὐτῇ Ἰουδαῖοι ὑπέφερον ἐκ λιμοῦ διότι συνέπεσε νὰ ἦναι Σαββατικὸν ἔτος καὶ ἡ γῆ εἶχε μείνει ἀκαλλιέργητος. Τὸ αὐτὸ ἀναφέρεται ἐν Μακκαβ. Α΄. ϛ΄. διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως Βεθσούρας ὑπὸ τοῦ βασιλέως Εὐπάτορος. Ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου ὡσαύτως ἀναφέρεται (Ἀρχ. ΙΔ΄. ι΄. 6) ὅτι ὁ Γάϊος Καίσαρ, σεβόμενος τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο ἔθιμον τῶν Ἰσραηλιτῶν, τοὺς ἀπήλλαξε τῆς ὑποχρεώσεως καταβολῆς φόρου κατὰ τὸ Σαββατικὸν ἔτος· διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δὲν ὑπῆρχε συγκομιδή. Ἀναφέρεται δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ προνόμιον διὰ τὸν ἴδιον λόγον ἐζήτησαν καὶ οἱ Σαμαρεῖται παρὰ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Ἀναφέρονται ἐπίσης καὶ περιπτώσεις, καθ᾽ ἃς διαρκοῦντος τοῦ Σαββατικοῦ ἔτους ἀνεστέλλοντο αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, ὡς λ. χ. ἡ πολιορκία τῆς Ἱεριχοῦς ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Ὑρκανοῦ (Ἰωσήπου Ἀρχ. ΙΓ΄. η΄. 1.) Μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας ἐτηρεῖτο τὸ Σαββατικὸν ἔτος καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν διάταξιν περὶ ἀφέσεως τῶν χρεῶν. Ἦτο δὲ τόση ἡ αὐστηρότης τῆς ἐφαρμογῆς των, ὥστε ἠναγκάσθη ἡ ἑβραϊκὴ πονηρία νὰ ἐπινοήσῃ τρόπον καταστρατηγήσεώς των. Ἡ ἐπινόησις αὕτη ἀνήκουσα εἰς τὸν περίφημον Ραββῖνον καὶ μέλος τοῦ Συνεδρίου Χιλέλ, σύγχρονον περίπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦτο ἡ λεγομένη ***προσμπούλ***, ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ «προσβολή», κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐφ᾽ ὅσον συνεφωνεῖτο μεταξὺ πιστωτοῦ καὶ ὀφειλέτου κατὰ πανηγυρικὸν τρόπον ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ ὅτι τὸ χρέος θὰ ἦτο ἀπαιτητὸν ἀνεξαρτήτως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως, ἡ συμφωνία ἦτο σεβαστὴ καὶ τὸ χρέος παρέμενον ἄθικτον ἀπὸ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ Σαββατικοῦ ἔτους.

Διὰ τὴν τήρησιν ἀφ᾽ ἑτέρου τοῦ Ἰωβηλαίου ἔτους ὑπάρχουν ἐνδείξεις μέχρι τῆς Βαβυλωνείου αἰχμαλωσίας. Οὕτως, ἐκτὸς τοῦ ἀναφερθέντος ἤδη παραδείγματος τῆς Ρούθ, ἔχομεν εἰς πολὺ μεταγενεστέραν περίοδον τὸ παράδειγμα τοῦ προ-

φήτου Ἱερεμίου, ὁ ὁποῖος εἰς ἐφαρμογὴν τῶν περὶ Ἰωβηλαίου διατάξεων ἐξηγόρασε τὸν ἀγρὸν τοῦ ἐξαδέλφου του Ἀναμεὴλ (Ἱερ. λβ'. 6-12). Τὸ παράδειγμα ἀφ' ἑτέρου τοῦ Ναβουθαί, ἀποκρούσοντος μετ' ἀγανακτήσεως τὴν πρότασιν τοῦ βασιλέως Ἀχαὰβ ὅπως τῷ πωλήσῃ τὸν πατρογονικὸν ἀμπελῶνά του (Βασ Α'. κα'.) μᾶς παρέχει τὸ μέτρον τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον ᾐσθάνετο ὁ λαὸς πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας. Διὰ τὴν μετὰ τὴν Βαβυλώνειον αἰχμαλωσίαν περίοδον ἐνδείξεις περὶ τῆς τηρήσεως τοῦ Ἰωβηλαίου ἔτους ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν εὗρον.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θεσμῶν τούτων ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν τὰ συμπεράσματα εἶναι ἔτι δυσκολώτερα. Τολμῶ ὅμως νὰ διατυπώσω τὰ ἑξῆς δύο. Πρῶτον, ὅτι ὁ ἀγροτικὸς χαρακτὴρ τῆς Ἰσραηλιτικῆς κοινωνίας διετηρήθη μέχρι τῆς Βαβυλωνείου αἰχμαλωσίας. Δὲν φαίνεται τοὐλάχιστον μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης νὰ προσειλκύσθη ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ἀπὸ τὸ ἐμπόριον. Αἱ μόναι δύο περιπτώσεις ἐμπορίου αἱ ἀναφερόμεναι ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν προδίδουν γενικωτέραν τινα ἐμπορικὴν κίνησιν, διότι εἰς μὲν τὴν πρώτην πρόκειται περὶ ἀτομικοῦ ἐμπορίου τοῦ βασιλέως Σολομῶντος ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν βασιλέα τῆς Τύρου Χειράμ, ἤτοι, πρόκειται περὶ ἐντελῶς μεμονωμένης περιπτώσεως στερουμένης γενικωτέρας τινος σημασίας, ἡ δευτέρα δὲ δὲν ἐπρόφθασε κἂν νὰ λάβῃ σάρκα καὶ ὀστᾶ, διότι συνεναυάγησε μαζὺ μὲ τὸν ναυπηγηθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰωσαφὰτ ἐμπορικὸν στόλον (Βασ. Α'. κβ'. 49). Ἴσως ὁ ἀγροτικὸς χαρακτὴρ παρὰ τῷ Ἰσραηλιτικῷ λαῷ, ἤρξατο ὑποχωρῶν καὶ δίδων τὴν θέσιν του εἰς τὸν ἐμπορικόν, ἀπὸ τῆς εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίας, ὁπότε καὶ ἦλθον οἱ Ἰσραηλῖται εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὸ περίφημον ἐκεῖνο ἐμπορικὸν κέντρον τῆς ἀρχαιότητος. Ὁπωσδήποτε θὰ ἦτο πολὺ ἐνδιαφέρουσα μία μελέτη, δι' ἧς θὰ ἐξηκριβοῦτο πότε τὸ πρῶτον κατελήφθη ὁ λαὸς οὗτος ἀπὸ τὸ ἐμπορικὸν δαιμόνιον, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τόσας χιλιετηρίδας ὑπῆρξε τὸ ἰδιᾶζον ἐθνικὸν χαρακτηριστικόν του. Καὶ δεύτερον, καὶ ἐν ἐλλείψει ἀκόμη εἰδικοτέρων ἀποδείξεων δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ στάθμη τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ ἐσταθεροποιήθη ἰσοβαρῶς ἀπὸ τοὺς περιγραφέντας θεσμούς. Καὶ μόνη ἄλλως τε ἡ ἔλλειψις σπουδαίων κοινωνικῶν ταραχῶν. ἀπὸ τὰς ὁποίας ὑπέφεραν ἄλλοι λαοί, ἀποτελεῖ νομίζω ἱκανὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν.

Δὲν θέλω νὰ κλείσω τὴν μικρὰν ταύτην μελέτην χωρὶς νὰ τονίσω κἄτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄλλως τε αὐτονόητον. Ἡ νομοθεσία, τὴν ὁποίαν ἐξητάσαμεν, φέρει ἀνεξάλειπτον τὴν σφραγῖδα τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Νομοθέτου της. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἐξησφάλισεν εἰς τὴν Νομοθεσίαν ταύτην τὴν μοναδικὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει μεταξὺ τῶν λοιπῶν συγχρόνων της νομοθεσιῶν, εἶναι ὄχι ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ ἀνθρωπίνου νομοθέτου, ἀλλ' ἡ Θεία τῆς νομοθεσίας καταγωγή. Ἡ πρόνοια καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν λαόν Του ἦσαν ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἐμόρφωσαν τὴν μοναδικὴν ταύτην Νομοθεσίαν, καὶ θὰ ἦτο ὁ λαὸς οὗτος πολὺ εὐτυχέστερος ἂν κατὰ τὴν ἱστορικήν του διαδρομὴν ἐπεδείκνυεν ἀκριβεστέραν προσήλωσιν εἰς τῆς Θείας ταύτης Νομοθεσίας τὰς σοφὰς διατάξεις.

Γ. Α. Χατζηαντωνίου

ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

(Ἱδρυθεὶς τῷ 1846)

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

5—12 Ἰανουαρίου 1936

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Πρὸς πάντας τοὺς Πιστούς, μέλη τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας ἧς Κεφαλὴ ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ἐπὶ τῇ λήξει ἑνὸς ἔτους καὶ τῇ ἀρχῇ τοῦ νέου τοιούτου, ἀποτείνομεν πρὸς ὑμᾶς ἐγκάρδιον πρόσκλησιν, ὅπως διέλθωμεν πάντες ὁλόκληρον τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ Νέου Ἔτους ἐν ἡνωμένῃ προσευχῇ.

Πρέπει νὰ ἐντυπωθῇ εἰς πᾶσαν Χριστιανικὴν καρδίαν ἡ ἀνάγκη μιᾶς τοιαύτης προσφυγῆς εἰς τὸν Θεόν. Ἡ πρόκλησις τῶν δυνάμεων τοῦ Πονηροῦ εἶναι θρασεῖα καὶ ἐπίμονος. Ἡ ἀπιστία ὄχι μόνον ἐκδηλοῦται γενικῶς ἀλλὰ καὶ ὀργανοῦται εἰς δύναμιν μαχητικήν, ἥτις καὶ ἐμπνέει καὶ διαπνέει τὴν φανερὰν πολιτικὴν ἑνὸς μεγάλου Κράτους. Τὰ ἠθικὰ θεμέλια τῆς ζωῆς ὑπονομεύονται, ὡς δ᾽ ἐκ τούτου προάγεται ἡ ἐγκληματικότης, ἐνῷ τὰ πλήθη ἐγκαταλείπουν τοὺς ναοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ βεβηλώνουν τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἡμέραν. Νέα γενεὰ ἀναπτύσσεται ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἱερᾶς Βίβλου καὶ ἐν ἀδιαφορίᾳ πρὸς τὴν πρόσκλησιν τῆς πνευματικῆς σφαίρας.

Ἐξεύρομεν, ἐν τούτοις, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη καρδία, ἥτις ἐπλάσθη διὰ τὸν Θεόν, δὲν δύναται νὰ ἱκανοποιηθῇ μονίμως ἄνευ Αὐτοῦ καὶ εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ πρόσκλησις τῆς Θείας Ἀγάπης θέλει ἐν τέλει τύχει ὑποδοχῆς. Τὸ προέχον καθῆκον τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας σήμερον εἶναι νὰ κομίσῃ πρὸς τὰς συνειδήσεις τῶν ἁπανταχοῦ ἀνθρώπων τὸ Εὐαγγέλιον—τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ, ἥτις διακηρύττει ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν τὴν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀποστροφὴν Αὐτοῦ, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ τὴν εὔσπλαγχνον Αὐτοῦ στοργὴν πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐλπὶς τοῦ ἀτόμου, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς.

Ὅπως προσφέρωμεν ὅμως τὸ Εὐαγγέλιον, ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν καρδίας ἡ Ἀγάπη ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ τὸ Εὐαγγέλιον. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφθῇ ἐντὸς ἡμῶν αὐτῶν ἡ φλόξ, ἥτις διέκαιε τὴν καρδίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. «Τὸ πῦρ τοῦ Θεοῦ φλέγεται ἐντός μου, ὅπως ὑπάγω καὶ κηρύξω τὸ Εὐαγγέλιον!» ἔλεγεν ὁ ἱεραπόστολος τῆς Μογγολίας Γκίλμουρ· καὶ οἱ λόγοι οὗτοι ἐνέκλειον τὸ ἐλατήριον μιᾶς ὁλοκλήρου ζωῆς ἐξαιρετικῶς ἀφωσιω-

μένης εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Διὰ νὰ γίνωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς κάτοχοι ὁμοίας φλεγομένης καρδίας, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθωμεν εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν Κύριόν μας καὶ νὰ παραμένωμεν διαρκῶς ἐν τῇ παρουσίᾳ Αὐτοῦ.

Αὐτὸς μᾶς ἀναμένει—τὸ γνωρίζομεν—μάλιστα δὲ μετὰ πόθου στοργικοῦ, εἰς τὸ ἱλαστήριον.

Διατί ἡ Ἐκκλησία νὰ μένῃ ἀσθενὴς ἢ αἱ ἐνέργειαί της, ἀτελεσφόρητοι; Διὰ πάσας ἡμῶν τὰς ἀνάγκας ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Θεῷ ἀνεξάντλητα ἐφόδια. Διατὶ νὰ μὴ ζητήσωμεν τὸ πρόσωπόν Του ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν κατανύξει καὶ ταπεινοφροσύνῃ, παραδίδοντες ἡμᾶς τελείως εἰς Αὐτόν, καὶ νὰ ἀνοίξωμεν διάπλατα τὴν ζωὴν ἡμῶν, ὅπως εἰσέλθῃ καὶ καταλάβῃ αὐτὴν τὸ Ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα;

Ποῖος δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπὶ τοῦ κόσμου ἐπιδράσεως μιᾶς Ἐκκλησίας μεταμορφωθείσης διὰ τῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπικοινωνίας, ὁδηγουμένης καὶ ἐμπνεομένης ὑπὸ τοῦ Θείου Πνεύματος καὶ μεθ' ἱεροῦ ζήλου κηρυττούσης εἰς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ εἶναι «δύναμις Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι;»

Ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου πρὸς τὰ τέκνα Του εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή: «Προσμείνατε ἕως οὗ ἐνδυθῆτε δύναμιν ἐξ ὕψους... καὶ θέλετε εἶσθαι μάρτυρές μου ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς!

Διατελοῦμεν

Ὑμέτεροι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ

(Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ 2 ἀρχιεπισκόπων καὶ 36 ἐπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, τῶν Προέδρων τῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας, τῆς Πρεσβυτερικῆς, Μεθοδιστικῆς, Βαπτιστικῆς καὶ Κοινοτικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, Οὐαλλίας καὶ Ἰρλανδίας, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, τῶν Γεν. Γραμματέων τῆς Βρεττανικῆς καὶ τῆς Σκωτικῆς Βιβλ. Ἑταιρίας, τῶν Προέδρων ὅλων τῶν Εὐαγγελικῶν ἱεραποστολικῶν ὀργανώσεων, τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως Κυριακῶν Σχολείων, τῶν Χριστ. Ἀδελφοτήτων τῶν Νέων καὶ Νεανίδων, καὶ τοῦ Προεδρείου τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελικοῦ Συνδέσμου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1936

Κυριακή, 5 Ἰανουαρίου.

Ὁ Εὐαγγελισμὸς τοῦ Κόσμου.

Θέματα διὰ κηρύγματα καὶ ὁμιλίας:

«***Κύριε, ζωοποίει τὸ ἔργον Σου***» (Ἀββακοὺμ γ'. 2).

«***Ὅστις κερδίζει ψυχὰς εἶναι σοφός***» (Παροιμ. ια'. 30).

«***Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. Πορευθέντες λοιπὸν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη***» (Ματθ. κη'. 18, 19).

«***Δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, διαλλάγητε πρὸς τὸν Θεόν***» (Β'. Κορινθ. ε'. 20).

Δευτέρα, 6 Ἰανουαρίου.

Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις.

Εὐχαριστία: Δι' ὅλας τὰς εὐλογίας τοῦ λήξαντος καὶ τοῦ ἀρξαμένου ἔτους.

Διὰ τὸ ἀνεκλάλητον δῶρον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀγαπητοῦ Αὐτοῦ Υἱοῦ.

Διὰ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρουσίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι δὲν ἀπεδώκαμεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν ὀφειλομένην εἰς Αὐτὸν ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ὅτι τόσον ὀλίγον ἐπωφελήθημεν τοῦ πλούτου τῆς Θείας Χάριτος, ἥτις εἶναι προσιτὴ εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ.

Ὅτι τοσάκις ἐλείψαμεν τοῦ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ Θείου Πνεύματος.

Δέησις: Ὅπως δοθῇ εἰς ἡμᾶς ἄφεσις ἁμαρτιῶν καὶ ἐξάγνισις διὰ τῆς ἱλαστηρίου ἀξιομισθίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ὅπως δυνηθῶμεν τοῦ λοιποῦ νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν Χριστὸν μετὰ μεγαλητέρας ἀφοσιώσεως.

Ὅπως νέα ἔκχυσις τοῦ Θείου Πνεύματος χορηγηθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. ρμε΄. Λουκ. ζ΄. 36—50. Ἑβρ. δ΄.14—16.

Τρίτη, 7 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου Ἐκκλησίας.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν οὐσιαστικὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦ Ἑνὸς Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Διὰ τὴν αὔξουσαν ἐμφάνισιν τοῦ πνεύματος τῆς Χριστιανικῆς ἀδελφοσύνης.

Διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν Αὐτοῦ.

Διὰ τὸ προνόμιον, τὸ δοθὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τοῦ κηρύττειν τὸν Λόγον τῆς ζωῆς.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι παρ᾿ ὅλας τὰς προσπαθείας πρὸς παγίωσιν τοῦ πνεύματος τῆς ἀδελφοσύνης μεταξὺ ἡμῶν, ὑπολειπόμεθα ἀκόμη εἰς ἀγάπην πρὸς ἀλλήλους.

Ὅτι ἡ καθημερινὴ ἡμῶν ζωὴ δὲν ἐμφανίζει τελειότερον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν.

Δέησις: Ὑπὲρ πνευματικῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ νέας ἀντιλήψεως τοῦ Θείου Ἰδανικοῦ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὑπὲρ μεγαλειτέρας ἐπιτυχίας τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς προσπαθείας αὐτῆς περὶ προσελκύσεως τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Οἶκον τοῦ Θεοῦ.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ματθ. ις΄. 13, 20, Ἰωάν. ιζ΄. 20—26, Ἐφεσ. α΄. 15—23.

Τετάρτη, 8 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ Ἐθνῶν καὶ τῶν Ἀρχόντων αὐτῶν.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν προσέγγισιν τῶν Ἐθνῶν πρὸς ἄλληλα ἐν τῷ κοινῷ πόθῳ τῆς εἰρήνης καὶ ἀδελφοσύνης.

Διὰ τὴν ὁλοὲν αὐξάνουσαν διεθνῆ συνεργασίαν πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν κακῶν.

Διὰ τοὺς κατέχοντας δημόσια ὑπουργήματα, οἵτινες ζητοῦσι νὰ ἐφαρμόσωσι Χριστιανικὰς ἀρχὰς ἐν τῇ διακυβερνήσει τῶν λαῶν.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι ἡ διεθνὴς δυσπιστία, ὁ φθόνος καὶ ἡ φυλετικὴ ὑπεροψία ἀπειλοῦσιν εἰσέτι τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου.

Ὅτι ἐπικρατεῖ πολλαχοῦ ἡ μισαλλοδοξία καὶ ἀδικία, ἥτις εἴς τινας χώρας ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νὰ ζητῇ νὰ καταργήσῃ τὴν θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν ἐλευθερίαν.

Δέησις: Ὅπως οἱ ἄρχοντες πάντων τῶν ἐθνῶν ἀναγνωρίσωσι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐθύνην των.

Ὅπως τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης ζητήσωσι νὰ λύωσι τὰς διαφοράς των συμφώνως πρὸς μόνην τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην.

Ὑπὲρ τῆς Χριστιανικῆς λύσεως τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας καὶ τῶν βιομηχανικῶν προβλημάτων.

Ὅπως εἰς ὅλας τὰς χώρας ὑπερισχύσῃ ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἄρχοντος τῆς Εἰρήνης.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν. Ψαλμ. οβ΄., Ἡσαΐα β΄. 2—4, Ματθ. κβ΄. 15—22, Ρωμ. ιγ΄. 1—10).

Πέμπτη, 9 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῶν Χριστιανικῶν Ἱεραποστολῶν.

Εὐχαριστία: Διὰ τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἱεραποστολικῶν ἀγώνων εἰς πολλὰς χώρας, ἤτοι, διὰ τὰς ὁμολογίας πίστεως καὶ βαπτίσεις εἰς Χριστόν, καὶ διὰ τὴν σύμπηξιν ἰθαγενῶν ἐκκλησιῶν.

Διὰ τὴν συνεχῆ προσχώρησιν νέων ἐθελοντῶν εἰς τὰς τάξεις τῶν Χριστιανῶν ἱεραποστόλων.

Διὰ τὴν ὁλοὲν στενωτέραν σύμπραξιν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἱεραποστολῶν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰς εἰδωλολατρικὰς χώρας.

Διὰ τὴν ἐλευθέραν εἴσοδον τοῦ Εὐαγγελίου εἰς χώρας μέχρι τοῦδε κλειστὸς ὡς πρὸς τοῦτο.

Ἐξομολόγησις: Ὅτι πολλὰ μέλη τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀδιαφοροῦσιν εἰσέτι πρὸς τὰς δικαίας ἀξιώσεις τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου.

Ὅτι τὸ κύριον ἐμπόδιον τῆς προσελεύσεως τῶν εἰδωλολατρῶν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν εἶναι τὰ ἐπικρατοῦντα εἰς τὰς ὀνομαζομένας Χριστιανικὰς χώρας κακά.

Δέησις: Ὅπως δοθῇ εἰς τοὺς ἁπανταχοῦ Χριστιανοὺς νέα καὶ ζωτικὴ ἀντίληψις τῆς σημασίας τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου: «Πορευθέντες, κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη».

Ὅπως οἱ ἁπανταχοῦ Χριστιανοὶ συναισθανθῶσι βαθύτερον ὅτι εἶναι οἰκονόμοι τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑποκινηθῶσιν εἰς γενναιοτέραν ὑλικὴν ὑποστήριξιν τῶν Χριστιανικῶν ἱεραποστολῶν.

Ὅπως οἱ ἰθύνοντες τὰς ἐνεργείας τῶν ἱεραποστολικῶν ὀργανώσεων ἔχωσι τὴν ἐξ ὕψους ὁδηγίαν εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν.

Ὑπὲρ τῶν ἰατρικῶν ἱεραποστολῶν, τῶν γυναικῶν ἱεραποστόλων καὶ τῶν ἱεραποστολικῶν σχολείων.

Ὑπὲρ τῶν ἁπανταχοῦ ἰθαγενῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὅπως ἐπεκταθῇ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς χώρας, ὅπου δὲν ἐκηρύχθη μέχρι σήμερον.

Ὅπως ἐμπλησθοῦν πνευματικῆς δυνάμεως πάντες οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὸν τὸν ἱεραποστολικὸν ἀγρόν.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ψαλμ. ξζ΄., Ἡσα. νδ΄. 1—4, Πράξ. α΄. 1—8, Ρωμ. ι΄. 1—15.

Παρασκευή, 10 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ οἰκογενειῶν καὶ ἐκπαιδευτηρίων.

Εὐχαριστία: Διὰ τὴν χαρὰν καὶ εὐλογίαν τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, ὅπου ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας.

Διὰ τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἀναριθμήτων ἀνθρώπων τῶν προσευχῶν καὶ τῆς ἁγίας ζωῆς τῶν εὐσεβῶν των γονέων.

Διὰ τοὺς Χριστιανοὺς σπουδαστάς, οἵτινες προσπαθοῦσι νὰ ὁδηγήσωσι τοὺς συντρόφους των πρὸς τὸν Χριστόν.

Ἐξομολόγησις: Τῆς παρακμῆς τῆς οἰκογενειακῆς θρησκευτικῆς ζωῆς, καὶ τῆς ἐκ τούτου βαθμιαίας διαφορφώσεως γενεᾶς ἀγνοούσης τὰς Ἱερὰς Γραφὰς καὶ ἀδιαφορούσης πρὸς τὸν Θεόν.

Τοῦ ὅτι ἡ λεγομένη θρησκευτικὴ ἐκπαίδευσις στερεῖται ἐν πολλοῖς πραγματικῆς θρησκείας.

Τοῦ ὅτι εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια πολλῶν χωρῶν θριαμβεύουσι κοσμικὰ ἰδανικά.

Δέησις: Ὅπως ἐπικρατήσῃ ἐκ νέου καὶ γενικευθῇ ἡ οἰκογενειακὴ λατρεία.

Ὅπως οἱ γονεῖς αἰσθανθῶσι τὴν εὐθύνην των διὰ τὴν Χριστιανικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων των.

Ὅπως εἰς τὰ ἁπανταχοῦ σχολεῖα, κολλέγια καὶ πανεπιστήμια, ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀποτελέσῃ τὸ θεμέλιον τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ὅπως οἱ διδάσκαλοι τῶν Κυριακῶν Σχολείων ἔχωσιν ὡς κύριον σκοπόν των τὸ νὰ ἑλκύσωσι τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν των πρὸς τὸν Χριστόν.

Ὅπως ἡ ἁπανταχοῦ νεολαία ἀκούσῃ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποδεχθῇ αὐτήν.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Γέν. ιη΄. 17—19, Δευτερ. ϛ΄. 4—9, Παροιμ. δ΄. 1—9, Λουκ. ιη΄. 15—17, Β΄. Τιμόθ. α΄. 1—5, γ΄. 14—17.

Σάββατον 11 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ Ἐσωτερικῶν Ἱεραποστολῶν.

Ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸν Χριστόν.

Εὐχαριστία: Διὰ πάντας τοὺς ἀφιερώσαντας τὴν ζωήν των εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ἰδίας των πατρίδος.

Διὰ τὰς οἰκογενείας, αἵτινες μετεμορφώθησαν διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Εὐαγγελίου.

Διὰ τοὺς πολλοὺς Ἰσραηλίτας, οἵτινες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εὗρον ἐν τῷ Χριστῷ τὸν Μεσσίαν αὐτῶν.

Ἐξομολόγησις: Τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀδιαφορίας, ἐξ ὧν προέκυψαν τὰ κοινωνικὰ ἕλκη.

Τῶν ἐκ μέρους λεγομένων Χριστιανῶν διωγμῶν τῶν Ἰουδαίων.

Τοῦ ὅτι ἡ Χριστ. Ἐκκλησία ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἐλαχίστας κατέβαλε προσπαθείας ὑπὲρ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν Ἰουδαίων.

Δέησις: Ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν τῶν ἐσωτερικῶν ἱεραποστολῶν, οἵτινες κομίζουσι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας πρὸς τὰς κατοικίας καὶ τὰ ἐργαστήρια τοῦ λαοῦ.

Ὑπὲρ ἰατρῶν, νοσοκόμων, διακονισσῶν καὶ πάντων τῶν καταγινομένων εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν πασχόντων.

Ὑπὲρ τῶν ἱεραποστόλων τῶν ἐργαζομένων πρὸς εὐαγγελισμὸν τῶν Ἰουδαίων, ὅπως ἐνδυθῶσι σοφίαν, ὑπομονὴν καὶ ἀγάπην εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν.

Ὑπὲρ τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὅλος ὁ Ἰσραὴλ θὰ κλίνῃ τὸ γόνυ εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.

Περικοπαὶ πρὸς ἀνάγνωσιν: Ἡσα. ξβ'., Λουκ. ιδ'. 15--24, Ρωμ. ια'. 1--12,33,36.

Κυριακή, 12 Ἰανουαρίου.

Θὰ κηρυχθῶσι λόγοι περὶ Χριστιανικῆς Ἑνότητος καὶ θὰ τελεσθῇ τὸ Δεῖπνον τοῦ Κυρίου.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τὰ νέα Ὑμνολόγια εἶναι ἕτοιμα καὶ δεχόμεθα παραγγελίας. Ἡ μὲν μετὰ μουσικῆς ἔκδοσις, ἐκ σελίδων 174, μετὰ 159 μουσικῶν πλακῶν, ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου, κομψῶς καὶ στερεῶς δεδεμένη μὲ χρυσᾶ γράμματα καὶ σταυρὸν καὶ ἐρυθρὰς παρυφάς, τιμᾶται δρ. 40. Ἡ δὲ ἄνευ μουσικῆς ἔκδοσις, μικροῦ σχήματος, ἐκ σελίδων 280, ἐπὶ καλοῦ χάρτου, δεμένη καθ' ὅμοιον τρόπον, τιμᾶται δρ. 15.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ παραγγέλλοντες πρέπει νὰ ἀποστέλλουν ἐκτὸς τῆς ὡς ἄνω τιμῆς καὶ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἤτοι, διὰ μὲν τὴν μετὰ μουσικῆς ἔκδοσιν δρ 2, διὰ δὲ τὴν ἄνευ μουσικῆς δρ. 1.20. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εὐθυνόμεθα διὰ οἱανδήποτε ἀπώλειαν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, οἱ θέλοντες νὰ ἦναι ἠσφαλισμένοι δύνανται νὰ μᾶς ἐμβάζουν ἐπὶ πλέον καὶ τὸ τέλος τῆς ἐπὶ συστάσει ἀποστολῆς, ἤτοι δραχ. 4.

Διὰ τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ παραγγελίας ὁρίζομεν τὰς ἑξῆς τιμάς, αἵτινες συμπεριλαμβάνουν καὶ τὰ ταχυδρομικά:

Ὑμνολόγιον μετὰ μουσικῆς, ἥμισυ δολλάριον ἢ 2 σελλίνια ἢ 7 φράγκα γαλλικά.

Ὑμνολόγιον ἄνευ μουσικῆς 25 ἑκατοστὰ τοῦ δολλαρίου ἢ 1 σελλίνιον ἢ 3 φράγκα γαλλικά.

Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν τὸ τέλος τῆς ἐπὶ συστάσει ἀποστολῆς εἶναι δρ. 8.

Πᾶσα παραγγελία καὶ ἔμβασμα διὰ τὰ νέα ταῦτα ὑμνολόγια πρέπει νὰ ἀπευθύνεται ἀπ' εὐθείας καὶ ὀνομαστὶ πρὸς τὸν κ. Δ. Μ. Καλοποθάκην, Διευθυντὴν τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς.»